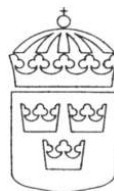

Riksdagens protokoll

1992/93:62

Tisdagen den 16 februari

Kl. 14.00–16.46

Protokoll
1992/93:62

Välkomsthälsning till deltagare i afrikanskt studiebesök

Andre vice talmannen hälsade gästande parlamentariker och tjänstemän från Tanzania, Zambia och Zimbabwe välkomna.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 9 och 10 februari.

2 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Barbro Evermo Palmerlund* (s) ansökt om ledighet under tiden den 15 mars– den 30 april.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Bengt Lindqvist* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Barbro Evermo Palmerlund*.

3 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1992/93:71

Till riksdagen

Interpellation 1992/93:71 om Barnomsorg m.m. av *Eva Zetterberg* kommer att besvaras den 25 februari 1993.

Dröjsmålet orsakas av interpellantens utlandsresa vid tidpunkten för tidigare planerat svarsdatum, den 18 februari 1993.

Stockholm den 10 februari 1993

Bengt Westerberg

4 § Svar på fråga 1992/93:365 om skogliga beredskapsarbeten

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta nödvändiga initiativ för att skogliga beredskapsarbeten skapas.

För innevarande budgetår har historiskt sett mycket stora resurser anslagits för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Statsmakterna har vid ett flertal tillfällen fastslagit att det är Arbetsmarknadsstyrelsens ansvar att fördela dessa resurser utifrån behovet i olika regioner och hos olika grupper. När det gäller frågan om att skapa skogliga beredskapsarbeten måste Arbetsmarknadsverket således väga behovet av sådana gentemot behovet av insatser inom andra angelägna områden. Jag har emellertid pekat på behovet av beredskapsarbeten inom den skogliga sektorn i kompletteringspropositionen för innevarande budgetår och i den s.k. krispropositionen i höstas (1992/93:50) samt för alla länsarbetsdirektörer under en gemensam konferens.

Skogs-, natur- och miljövärd är sektorer där den nya åtgärden arbetslivsutveckling (ALU) kan få stor effekt och på så sätt effektivt motverka den höga arbetslösheten för skogsarbetare. Denna bedömning delas av Skogsstyrelsen, som har redovisat en rad olika uppgifter inom dessa sektorer som kan genomföras som arbetslivsutveckling.

Anf. 2 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Jag vill också tacka för de påpekanden som arbetsmarknadsministern gjorde i svaret, vilka han i olika sammanhang har framfört och då kanske främst till länsarbetsdirektörerna. Detta är bra.

Det är också bra att man inom arbetslivsutvecklingen, ALU, även kan ta med en del arbeten som utförs ute i vår natur i såväl skogs-, natur- som miljövärd.

Många av de skogsarbetare som har blivit arbetslösa och som kommer att bli arbetslösa är i åldern 55–65 år. Det förstår väl också en "gammal" skogsmästare som Börje Hörnlund att de, när de kommer upp i de åldrarna, inte direkt kan vara aktuella för ALU-verksamhet.

Jag tror att det är lika nödvändigt i dag, som det var på 60-talet när rationaliseringsvågen drabbade skogsbruket, att man iordningställer skogliga beredskapsarbeten. Det finns mycket att göra i skogen, inte minst när det gäller att bygga ut skogsbilvägnätet, trots indragna medel från staten.

Eftersom arbetsmarknadsministern redan tidigare har påpekat det viktiga i detta sammanhang, utgår jag från att han inte framöver missar något tillfälle. Jag utgår också från att han kommer att ta initiativ till att just de skogsarbetare i 55–65-årsåldern får de här jobben.

Anf. 3 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! John Andersson och jag har under ett antal år som bänkkamrater resonerat om den här typen av frågor. Låt mig bara konstatera att man åstadkom många och bra jobb genom beredskapsarbeten och som folkhushållet har god nytta av åren framöver. Detta var under den tid då det var

mycket normalt med skogliga beredskapsarbeten, dvs. under 60- och 70-talen och en bit in på 80-talet.

Det finns också i dag färdigprojekterade skogsbilvägar som omfattar ett ganska stort antal mil. Jag har av Skogsstyrelsen begärt att få in en sammanställning för att se om det går att göra saker och ting framöver. Första steget är att man vet vad som finns och vad som går att utföra.

Anf. 4 JOHN ANDERSSON (-):

Herr talman! Jag får tacka för det tillägget. Jag hann i mitt första inlägg inte nämna att Skogsvårdsstyrelserna säkert har många projekt som skulle kunna sjösättas ganska snart, särskilt inför våren då snön försvinner i de nordliga delarna av landet.

Som jag nämnde i min fråga är de här arbetena i många fall, bortsett från vägbyggena, ganska billiga beredskapsarbeten. De ligger långt ifrån de 24-miljonerskurser som AMS nyligen har anordnat. Det är mycket billiga, men meningsfulla och nyttiga arbeten som man kan få till stånd i skogen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1992/93:369 om dagligvaruförsörjningen i glesbygd

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stoppa en för glesbygden negativ utveckling inom dagligvaruförsörjningen. Hon ger i frågan flera exempel på problem bl.a. distributionen av varor till avlägsna butiker och ökat antal avslag på glesbygdstödsansökningar vid länsstyrelserna. Hon säger också att ett allt glesare butiksnät får orimliga konsekvenser för gamla och småbarnsföräldrar utan bil samt för den kommunala ekonomin.

Låt mig börja med att säga att jag delar Inga-Britt Johanssons oro för följdena av ett allt glesare butiksnät i glesbygden.

Låt mig därefter konstatera att det problem som Inga-Britt Johansson tar upp är mycket komplext med många intressenter och därmed också många ansvariga för utvecklingen. Tiden för besvarande av frågor i riksdagen räcker egentligen inte till för att uttömmande diskutera ämnet. Låt mig ändå kort få beröra delar av detta.

Vad gäller regering och riksdag kan vi inte administrera lösningar för de enskilda lanthandlarna. Däremot kan vi ta fram verktyg för att hjälpa till med bevarandet av butiker i glesbygd, vilket också har skett genom det existerande stödet till kommersiell service i form av investeringsstöd, servicebidrag och hemsändningsbidrag. Vidare är en effektiv regional- och glesbygdspolitik för sysselsättning och boende i glesbygd en grundförutsättning för ett bibehållet kundunderlag.

Men det är på den lokala nivån som det slutliga avgörandet sker om en butik skall överleva. Här har bygdens befolkning ett stort ansvar mot sin butik. Det håller inte att åka långa sträckor för att storhandla och sedan tro att man kan ha kvar lanthandeln som närbutik. Om lanthandlaren svarar upp

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

mot rimliga krav på sortiment och service måste byborna också visa köptrohet.

Grossisterna måste visa solidaritet mot de mindre butikerna. Det finns vissa negativa tendenser här. Alla möjligheter till flexibla och otraditionella samdistributionslösningar måste prövas. Jag förutsätter att länsstyrelserna och Konsumentverket tillsammans överlägger med grossisterna om dessa problem.

Kommunerna kan på olika sätt påverka lanthandels överlevnadsmöjligheter. Jag behöver bara som exempel nämna bebyggelseplaneringen, kollektivtrafiken, lokal upphandling, samordnade servicelösningar osv. Kommunerna har alltså ett stort ansvar och tillhör också de stora ekonomiska förloren om butiken skulle läggas ned.

För dagen är det konsumenterna, kommunen, lanthandlaren, grossisterna, handelsorganisationer, länsstyrelserna och Konsumentverket som i samverkan har bäst förutsättningar att klara av de problem som lanthandeln brottas med. Sjävfallet följer jag noga utvecklingen och överväger behovet av förändringar vad gäller insatser från statsmakterna. Jag förutsätter också att Konsumentverket, som noga studerar dessa frågor, liksom hittills slår larm när man finner det påkallat.

Anf. 6 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag kan hålla med om väldigt mycket i detta svar – dock icke slutsatsen, vilket jag skall återkomma till.

Det är riktigt att det finns en mängd olika stöd till glesbygdsbutikerna. Det hjälper dock inte fullt ut, eftersom samordningen och användningen av stöden inte fungerar som de borde. Flera butiker har fått se sina leveransavtal löpa ut. Flera avtal kommer att löpa ut under de närmaste veckorna. Ett par butiker, bl.a. i Jäckvik och Adolfsström, är för närvarande utan avtal. Det är en orimlighet att personal vid dessa butiker själva måste åka många mil för att få tag i färskvaror att leverera i sina affärer.

Det var en attack mot fraktutjämningen såväl inom regionerna som i landet som helhet för några år sedan. Denna attack lyckades man slå tillbaka, tack vare att Konsumentverket i det läget kunde fungera som ett slags motor i samordningen. Man kartlade behoven, och man fick de största grossisterna – framför allt kooperationen och ICA – att hejda sig.

Konsumentverket har inte längre resurser för att kunna fungera som en sådan motor. Det var meningen att bl.a. länsstyrelse, transportråd och livsmedelsverk skulle hjälpa till då Konsumentverket var tvunget att dra sig tillbaka, men ingenting har hänt. Det ser vi resultatet av nu. Utan resurstillsförelse kan inte Konsumentverket göra ett bra jobb vad gäller transporterna.

Det är nödvändigt att kartlägga förhållandena ordentligt – också det faktum att man påstår att länsstyrelserna har blivit mer restriktiva. Den enda som kan initiera den kartläggningen är arbetsmarknadsministern.

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Både kommunerna och länsstyrelserna är nära denna verksamhet. De bör, som jag ser det, slå larm om de upplever att det inte går bra.

En styrka när det gäller att arbeta för att långsiktigt bevara de små butikerna är de 2 000 lokala utvecklingsgrupper, dvs. nya råd, som har bildats runt om i landet.

Så till frågan om huruvida länsstyrelserna har blivit njuggare eller inte. Jag noterar att länsstyrelserna på ungefär ett år har ökat bidragsgivningen till denna sektor med ca 10 miljoner kronor. Det skulle förvåna mig om Länsstyrelsen i Norrbottens län, som berörs i frågan, skulle ha valt en annan linje. Jag känner människorna där, och de känner sin glesbygd. Jag hoppas att så inte är fallet.

Den svåra frågan gäller hur grossisterna agerar mot mindre enheter. Om Konsumentverket inte anser sig ha styrka att ta tag i problemet är jag personligen beredd att kalla till mig de ledande organisationerna på området för att samtala med dem direkt.

Anf. 8 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att ytterligare en gång få tacka för svaret. Det var just det sista beskedet som jag hoppades att jag skulle få här. Jag ser med tillförsikt fram emot att frågan får en snabb behandling.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1992/93:383 om försöken med fria sprutor för injektionsnarkomaner

Anf. 9 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Margitta Edgren har frågat statsrådet Könberg om regeringen avser att ta något initiativ för att verksamheten med sprututbytesprogrammen skall kunna fortsätta i Malmö/Lund-området. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag för min del är positiv till att programmen kommit till stånd. Mitt personliga intryck, efter att ha studerat programmen på plats, är att de sköts på ett bra sätt och kan ge värdefulla erfarenheter.

Verksamheten utvärderas nu av professor Rönnberg vid Socialhögskolan i Stockholm. Utvärderingen görs på uppdrag av Socialstyrelsen, som kommer att presentera sina analyser och slutsatser under mars månad.

I avvaktan härpå anser jag inte att regeringen bör ta några initiativ i denna fråga.

Anf. 10 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag är tacksam och glad för detta svar. Det innebär en signal ut i den verklighet där de människor som arbetar med programmet verkar. Socialministern betraktar det de gör som positivt.

Det finns nu sex års erfarenhet av programmet i Lund. Under dessa sex år har 1 500 narkomaner gjort nära 10 000 besök. Av dessa narkomaner har ca 300 varit regelbundna besökare. De flesta har varit i trettioårsåldern, och de har missbrukat intravenöst i många år. Många narkomaner har endast missbrukat amfetaminer, och andra heroin eller andra tunga droger.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

Man har observerat att riskbeteendet, dvs. att narkomaner delar sprutor med varandra, har minskat i gruppen. En annan viktig iakttagelse är att Skåne inte har drabbats av någon epidemi av HIV bland narkomanerna, trots sitt mycket utsatta läge. Narkomanerna själva säger att de har lärt sig mycket om hur de skyddar sig mot smitta. Man har kommit i kontakt med tidigare okända missbrukare. Detta har gjort att antalet tester har ökat kraftigt bland Skånes narkomaner. Man har också genom projektet kunnat vaccinera oerhört många narkomaner mot hepatit B.

Jag är säker på att den person som nu är utsedd att utvärdera projektet kommer att betrakta också dessa faktum som något positivt. WHO har uttalat – jag använde felaktigt i min fråga ordet rekommenderat – att målet självfallet är ett narkotikafritt samhälle. På vägen dit bör man inte förmäna narkomaner tillgång till sprutor.

Jag kan inte annat än att tacka. Jag utgår från att socialministern tar de initiativ som krävs för att säkra verksamheten den dagen utvärderingen är färdig.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:329 om Turkiet och assyrierna

Anf. 11 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att uppmärksamma och motverka förtrycket mot assyrier i Turkiet. Assyrier är beteckningen för en kristen minoritet i Irak, som bekänner sig till den nestorianska grenen av kristendomen och som även finns representerad i små grupper i Syrien och Turkiet. Även de syrisk-ortodoxa kristna från samma område, de s.k. syrianerna, kallas ibland assyrier. Berith Erikssons fråga hänför sig till syrianerna i sydöstra Turkiet.

Liksom kurderna har syrianerna av den turkiska staten utsatts för en periodvis hårdhänt nationell assimileringspolitik. Under det senaste årtiondet har syrianerna i Turkiet minskat betydligt i antal till följd av en omfattande flyktingström till Europa. Enligt en uppgift uppgår antalet syrianer i sydöstra Turkiet till omkring 2 500 av totalt ca 80 000 kristna i hela landet. De upptrappade striderna mellan turkisk militär och PKK-gerillan har lett till att situationen för de civila i sydöstra Turkiet har försvårats under den senaste tiden. Syrianerna utsätts också för våld och hot från grupper i området som vill driva ut dem för att beslagta deras egendomar. Hizbollah har på senare tid varit aktiva i området med våld, hot och mord mot civila. Hizbollahs relationer till andra aktörer i regionen är oklara. Sverige följer noga utvecklingen på de mänskliga rättigheternas område i Turkiet, även med avseende på syrianernas utsatta ställning. Ämnet är en ständigt återkommande punkt på dagordningen vid våra bilaterala kontakter med Turkiet.

Den svenska inställningen är att alla individer har en självklar rätt att få sina mänskliga rättigheter respekterade, inkl. rätten att utan risk för diskriminering använda sitt språk och utöva sin religion. Det åligger den turkiska staten, liksom varje annan stat, att skydda sina medborgare och att garantera

dessa rättigheter. Detta gäller självfallet också syrianerna. Efter sitt tillträde i oktober 1991 deklarerade den turkiska regeringen att respekten för mänskliga rättigheter skulle förbättras, och ett antal lovande inledande reformer genomfördes. På senare tid tycks processen ha stannat upp, medan flera lagreformer inte heller har omsatts i praktisk handling fullt ut. Detta har visats i bl.a. Amnesty Internationals och Europarådets antitortyrkommittés senaste rapporter om Turkiet. Samtidigt har PKK trappat upp sin terrorverksamhet i landet.

Turkiet är medlem i ESK och Europarådet, varför vi har skäl att ha särskilt höga förväntningar på detta land. Sverige har nyligen anslagit 4,8 miljoner kronor på tre år i finansiellt bistånd till de tre centra som den turkiska stiftelsen för mänskliga rättigheter driver. Sverige stöder finansiellt och praktiskt ett projekt i Europarådets regi för utbildning av turkiska polisaspiranter i mänskliga rättigheter. Detta är några exempel på hur regeringen verkar för en förbättring av respekten för mänskliga rättigheter i Turkiet.

Anf. 12 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är ett mer positivt svar än jag har fått på länge när det gäller förhållandena i Turkiet. Turkiets absurda assimileringspolitik och den nuvarande situationen i de kurdiska provinserna i Turkiet drabbar inte bara kurder utan i lika stor utsträckning andra minoriteter i området.

Majoriteten i området består till 80–90 % av kurder, men det finns också assyrier och yezidier samt turkiska tjänstemän, poliser och militärer.

Undantagslagarna gör att de förbättringar av rättssäkerheten som infördes i Turkiet inte gäller i de kurdiska provinserna och inte heller i säkerhetsdomstolarna, som ju förekommer också i andra delar av Turkiet. Det är alltså inte fråga om att förbättringarna har stoppats upp, utan de har aldrig införts i dessa provinser.

Byvaktssystemet är ett djävulskt påfund av regimen för att skapa motsättningar mellan människorna i området. Ställer man inte upp på militärens och polisens begäran att man skall vara väpnad byvakt, stämplas man såsom förrädare och riskerar fängelse, tortyr och även död. Ställer man upp såsom byvakt, stämplas man av PKK såsom förrädare. I båda fallen råkar man lika illa ut.

Turkiets sätt att bekämpa terrorismen stärker terroristernas ställning. Därför finner jag den politik som förs så fruktlös. Jag undrar då vad utrikesministern anser om en undersökningskommission från ESK för att vinna klarhet ...

Anf. 13 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu har de två minuterna gått.

Anf. 14 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson har i sin fråga denna gång tagit upp bl.a. syrianernas speciella situation. Det är väldigt svårt att fastställa vilka som ligger bakom övergreppen på syrianerna. Det gäller även det överfall som Berith Eriksson har såsom bakgrund till sin fråga. I en situation där många

grupper agerar med våld försvåras möjligheterna att klart urskilja ansvaret. Men från svensk sida måste vi ju alltid hävda den turkiska statens skyldighet att skydda sina medborgare och garantera dem deras rättigheter. Det är ju en högst aktuell fråga när det gäller syrianerna.

Anf. 15 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det är en högst aktuell fråga beträffande all civilbefolkning, inte enbart syrianerna utan naturligtvis även de andra folk som bor i området. De människor som har gjort undersökningar anser att de överfall som jag beskrev i min fråga hade utförts av byvakter.

Den fotograf och journalist som blev skjuten, vilket har lett till vissa förvecklingar mellan Turkiet och Iran, höll just på med att redogöra för kopplingen mellan Hizbollah, PKK och kontragerillan, dvs. de militärer som är specialtränade just för att sprida terrorn i området.

Med anledning av FN:s folkrättsårtonde, ursprungsbefolkningsåret och Europakonventionen mot tortyr ...

Anf. 16 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Som jag påpekade tidigare utnyttjar vi alla möjligheter i bilaterala kontakter att ta upp de mänskliga rättigheterna. Jag gjorde det senast när jag hade den nye turkiske ambassadören på besök hos mig. Jag påpekade just det stora intresse som finns i Sveriges riksdag för situationen för de mänskliga rättigheterna i Turkiet.

Jag tycker att vi genom våra kontakter med den turkiska MR-organisationen, som var i Sverige i januari och då även besökte UD, på ett väldigt konkret sätt har uppmärksammat förtrycket. Den organisationen är knuten till den stiftelse som bedriver centra för rehabilitering av tortyroffer. Vi hjälper också till med utbildningen av turkiska poliser. Vi har i januari haft en kurs vid Polishögskolan. Det är väldigt konkreta insatser för att bidra till en bättre MR-utveckling.

Anf. 17 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag fick i dag från Amnesty ett papper om "fear of torture". Det gällde fyra fångslade assyrier. De är mellan 40 och 50 år gamla. Man misstänker att de blir torterade. Assyrierna finns ju i Midyatområdet. Jag tycker att det vore lämpligt att också arbeta för att skicka en undersökningskommission till detta område för att utröna vad som händer med assyrierna i Turkiet just nu. Jag har fått veta att det finns 3 442 assyrier i området och 100 000 såsom flyktingar i europeiska länder. Även om det är en liten grupp människor, måste vi såsom undertecknare av konventionen ta vårt ansvar.

Anf. 18 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tror att den turkiska MR-organisationen, som vi har god kontakt med, är ett utmärkt instrument i dessa sammanhang.

Anf. 19 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Den turkiska MR-organisationen behöver allt stöd som vi i väst kan ge den. Den är ständigt utsatt för attentat. Dess kontor förstörs och

dess medlemmar trakasseras. Organisationen behöver verkligen vårt stöd om den skall kunna arbeta.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

8 § Svar på fråga 1992/93:332 om svenskt erkännande av Makedonien

Anf. 20 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Herr Rohdin har frågat mig varför Sverige hittills har avstått från att erkänna republiken Makedonien.

Sverige anser, i likhet med den av EG tillsatta Badinter-kommissionen, att den tidigare jugoslaviska republiken Makedonien uppfyller de tre traditionella folkrättsliga krav som man kan ställa på ett land: en befolkning, ett territorium och en regering som effektivt utövar kontrollen över detta territorium. Makedonien har också vidtagit åtgärder för att främja den fredliga samlevnaden mellan den makedonska befolkningsmajoriteten, den stora albanska folkgruppen och andra minoriteter.

Grekland hävdar emellertid bl.a. att namnet Makedonien är så starkt förknippat med den grekiska historien att det inte bör användas av ett annat land. Det torde vara bekant för var och en hur denna fråga engagerat hela Grekland. Trots EG:s förenade ansträngningar under mer än ett år har därför ingen för båda parter acceptabel kompromiss kunnat nå inom ramen för EG:s medling.

Makedonien har nu ansökt om att få bli medlem i FN. Ansökan behandlas för närvarande i säkerhetsrådet. Om säkerhetsrådet rekommenderar att Makedonien väljs in i FN, kommer Sverige i generalförsamlingen att stödja Makedoniens ansökan. Detta är i så fall att likställa med ett uttryckligt svenskt erkännande.

Säkerhetsrådets rekommendation om medlemskap skulle innebära att vårt ställningstagande för Makedonien sker i ett brett internationellt sammanhang. Det är en sådan bred lösning som Sverige hela tiden har eftersträvat.

Ett avgörande brådskar, och det är Sveriges förhoppning och bedömning att erkännandefrågan inom en snar framtid skall nå en lösning i FN. Den nuvarande osäkerheten bidrar inte till stabiliteten i regionen.

Avslutningsvis skulle jag vilja tillägga att den ESK-mission som satts upp i Skopje och den FN-bataljon med bl.a. svensk trupp som i dagarna har grupperats i Makedonien är uttryck för den oro som FN, ESK och Sverige hyser för att den väpnade konflikten i det tidigare Jugoslavien skall sprida sig till Makedonien. Skulle detta ske står hela Europa inför en ytterst allvarlig situation.

Anf. 21 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det är bra att vi är överens i princip. Låt oss äntligen hoppas på en snar lösning!

Sverige har givetvis inget huvudansvar för den jugoslaviska katastrofen,

men att omvärlden inte har förmått sig att erkänna republiken Makedonien är karakteristiskt för hur världen, kanske framför allt Europa, misslyckats i nästan varje skede av den här konflikten med att effektivt bidra till fred och att värna mänskliga fri- och rättigheter.

Av samtliga republiker i det forna Jugoslavien är Makedonien den som jämte Slovenien klarast uppfyller de kriterier som har uppställts för internationellt erkännande. Ändå har omvärlden valt att erkänna alla de övriga, men inte Makedonien.

Makedonien är den enda stat som hittills har lyckats hålla sig utanför krigs- förvecklingar. Men utvecklingen i grannskapet kan mycket snart påverka även Makedonien. Makedonien valde sin självständighet under konstitutionella former och med respekt för sina minoriteters ställning. Makedonien har till skillnad från flera av sina grannar, som är internationellt erkända och medlemmar av FN, upprätthållit FN-embargot strikt. Därmed drabbas den fattigaste republiken i det forna Jugoslavien mycket hårt. Genom att inte erkännas avstängs dessutom Makedonien från internationellt bistånd.

Makedonien har i höst drabbats av blockad av införsel av olja från Grekland, ett av de länder som däremot utan skrupler har brutit FN-blockaden mot Serbien.

Herr talman! Vad är det för signal som omvärlden, därmed även Sverige, ger genom att inte erkänna Makedonien? Jo, precis som i konflikten i övrigt viker vi undan för kompromisslösa nationalistiska chauvinister som inte tvekar för de mest flagranta övergrepp för att nå sina syften.

Grekland lyckas, med hänvisning till antika symboler, fullständigt blockera EG från att erkänna Makedonien, ett erkännande som de övriga elva EG-staterna är för, och omvärlden – Sverige – traskar lydigt efter.

Anf. 22 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Med all respekt för Lennart Rohdin och den beskrivning som nu ges, konstaterar jag ändå att den grekiska folkopinionen inte skulle tycka att de hade mycket stöd i Lennart Rohdins analys.

Vi får väl något respektera också de starka känslor som det grekiska folket har i den här frågan och det starka historiska band som det känner med namnet Makedonien och även med den symbol som den forna jugoslaviska republiken Makedonien har tagit med i sin flagga. Vi måste ändå inse att det finns mycket starka känslor på båda sidor, och att detta inte är en situation som därmed kan negligeras av vare sig EG eller världssamfundet.

Dess bättre är man på väg att finna en lösning på problemet inom FN:s regi. Det kan hända att säkerhetsrådet redan nästa vecka kommer att ta upp frågan. Det skulle innebära att generalförsamlingen redan någon gång i mars kan ha frågan på sitt bord. Därmed skulle det finnas en möjlighet att detta problem får en lösning. Jag håller med Lennart Rohdin om att denna fråga varken är konstruktiv, positiv eller riktig.

Med detta öppnas också möjligheterna för internationellt bistånd till Makedonien på ett annat sätt, vilket jag tror kan bidra till stabilitet.

Anf. 23 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag är, som utrikesministern, förhoppningsfull när det gäller att detta problem snart skall lösas. Men det är oanständigt att det har fått

gå mer än ett år innan man har kunnat hitta en lösning, bara därför att frågan har blockerats av ett enda medlemsland i EG, och att detta i sin tur har lett till att omvärlden har legat still.

Det är de historiska känslor som utrikesministern åberopar som är oljan i hela konflikten på Balkan. Det är ju för att undvika att tentera dem som det är viktigt att följa internationellt erkända principer, och detta har Makedonien ansträngt sig för att göra.

Grannlandet Bulgarien har precis lika starka historiska traditioner, även med blodig omfattning, bakom sig och skulle kunna reagera på samma sätt. Men under ledning av president Zhelev har man tvärtom valt att, trots starka och nationalistiska opinioner inne i Bulgarien, försöka dämpa konflikten. Man har valt att erkänna Makedonien, att inte ha någon dispyt kring det som har varit.

Anf. 24 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Även grekerna har ju demonstrerat fredligt, vilket vi i alla fall tacksamt får notera. Nu hoppas jag att detta problem finner en lösning och att detta i sin tur kommer att bidra till stabiliteten i den här delen av Balkanregionen.

Anf. 25 LENNART ROHDIN (fp):

Herr talman! Jag tror att vi är överens på den punkten. Men det är inför framtiden oroväckande att traditionella, historiska och nationella känslor hos ett enda land, i ett läge när EG – som både utrikesministern och jag så starkt önskar att vi skall bli medlemmar i, inte minst därför att det är det stora europeiska fredsprojektet – verkligen står inför en sådan här konflikt, kan tvinga omvärlden att blockera en snabb lösning på ett problem som egentligen vore väldigt enkelt att lösa. Det är oroväckande att den signalen ges.

Anf. 26 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Om det är en fördröjning av en lösning som sker mellan Europas stater, är det trots allt oändligt långt bättre än den händelseutveckling som vi såg under första världskrigets inledning. Så det finns nog ändå mycket som talar för EG som fredsörelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1992/93:334 om trupperna i de baltiska staterna

Anf. 27 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka initiativ Sverige bl.a. som ESK-ordförande kan ta för att underlätta Rysslands förhandlingar med de baltiska staterna och påskynda ett tillbakadragande av de ryska trupperna från Baltikum.

Vid ESK:s toppmöte i Helsingfors i juli 1992 uppmanade stats- och regeringscheferna Ryssland och de baltiska staterna att utan dröjsmål ingå bilate-

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

rala avtal om tillbakadragande av alla utländska trupper från de baltiska staternas territorier. Avtalen skulle innehålla tidtabeller för ett tidigt, ordnat och fullständigt återtåg. Sverige spelade en viktig roll i ansträngningarna att få till stånd en för de baltiska staterna tillfredsställande överenskommelse i frågan om de ryska trupperna.

Sedan toppmötet i Helsingfors ägde rum, har det ryska återtåget från Baltikum fortsatt. Detta har den svenska regeringen välkomnat. Avtal har ingåtts mellan Ryssland och Litauen om en tidtabell för tillbakadragande av de i Litauen stationerade ryska stridskrafterna. Några sådana avtal har inte ingåtts med de båda övriga baltiska staterna. Vi har från svensk sida, bl.a. då frågan diskuterats i den europeiska säkerhetskonferensen (ESK) understrukit betydelsen av att avtal om tillbakadragande av de ryska stridskrafterna ingås även med Estland och Lettland.

Vid EKS:s utrikesministermöte i Stockholm i december 1992 utfäste sig Ryssland och de baltiska staterna att regelbundet lämna information till "relevanta ESK-organ" om efterlevnaden av de åtaganden parterna gjorde vid toppmötet i Helsingfors. Rapporteringen skulle ligga till grund för fortsatt granskning av frågan.

Som ESK-ordförande har Sverige verkat för att den rapportering parterna utfäst sig att svara för kommer till stånd. Därför tog jag på ett tidigt stadium, bl.a. i samband med ett besök i Kirkenes den 11 januari för undertecknande av deklarationen om Barentsrådet, upp rapporteringsfrågan med den ryske utrikesministern Kozyrev. Vi tog även från svensk sida en rad kontakter med parterna inför det möte med ämbetsmannakommittén som ägde rum i Prag den 2–4 februari. Syftet var att få till stånd en överenskommelse mellan parterna om formerna för rapporteringen till ESK. Vi förde vidare upp frågan om tillbakadragandet från Baltikum på mötets dagordning.

Vid ämbetsmannakommitténs möte rapporterade parterna om läget i förhandlingarna om tillbakadragande. Rapporteringen utlöste en diskussion, som inte utmynnade i något formellt beslut. Parterna betecknade själva diskussionen i kommittén som konstruktiv. Den blev en värdefull påminnelse om den vikt ESK fäster vid genomförandet av Helsingforsåtagandena.

Sverige kommer som ordförande att verka för fortsatt behandling i ämbetsmannakommittén av frågan om tillbakadragande av de ryska stridskrafterna. Det är min övertygelse att ESK därigenom lämnar ett viktigt bidrag till en avveckling av den ryska militära närvaron i Baltikum.

Låt mig tillägga, att vi inte försummar något tillfälle att med Ryssland ta upp frågan om det ryska återtåget från Baltikum. Den berörs i den svensk-ryska deklaration som undertecknades vid statsministerns besök i Ryssland. Statsministern tog upp frågan i samtalet med president Jeltsin i Kreml. Från rysk sida bekräftades avsikten att dra tillbaka de egna stridskrafterna från de baltiska staterna.

Anf. 28 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret på min fråga. Det som i svaret framgår om svenska aktiviteter när det gäller att klargöra för Ryssland hur allvarligt man ser på situationen tycker jag är mycket värdefullt. Situationen när det gäller den ryska truppnärvaron i Baltikum – jag

avser Estland och Lettland – är mycket otillfredsställande och ganska allvarlig.

Som framgår av svaret, utfäste sig Ryssland i juli 1992 på ESK-toppmötet att utan dröjsmål träffa avtal med de baltiska staterna. Det skulle leda till en tidtabell för ett tidigt, fullständigt och ordnat återtag. Man kan inte säga att Ryssland har uppfyllt denna utfästelse. Fortfarande, efter närmare åtta månader, finns det över huvud taget inget avtal. Det finns än mindre någon tidtabell om ett tidigt, fullständigt och ordnat återtag. Ryssland har helt enkelt inte uppfyllt sina förpliktelser i enlighet med den uppgörelse som träffades på toppmötet. Det här är allvarligt sett i ett ESK-perspektiv, eftersom det i viss mån undergräver ESK:s auktoritet när man träffar ett sådant här avtal och det sedan inte händer så mycket. Det har förvisso hänt en del, men det är långt ifrån tillräckligt.

Ryssland har i stället visat tendenser till att använda trupp närvaron som ett instrument för att påverka inrikespolitiken i Baltikum. Man kan ha väldigt många synpunkter på den ryska minoritetens ställning i de baltiska staterna, och det kommer såvitt jag förstår att diskuteras senare i dag. Men det är helt klart att det inte kan accepteras att närvaro av främmande trupp skall vara ett argument i den debatten. Därför är det mycket viktigt att Sverige både som land och ordförande i ESK utnyttjar varje tillfälle att med största eftertryck klargöra att situationen är oacceptabel.

Anf. 29 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag håller med Pär Granstedt om att det avtalslösa tillståndet inte är tillfredsställande. Det måste komma till ett avtal med Estland och Lettland. Därför tycker jag att det är bl.a. Sveriges sak att såväl bilateralt som i multilaterala forum – där kan vi alla hjälpa till – ta upp frågan om truppåtertagandet och att avtal måste komma till stånd. Jag håller helt med Pär Granstedt om detta.

Sedan tycker jag att det är ett väsentligt framsteg att vi nu har fått till stånd den här ordningen med rapporter och information till ESK. Det är ett sätt att föra in denna fråga i ett multilateralt sammanhang och i ett europeiskt säkerhetsforum. Jag tycker att det är en väsentlig framgång att ryssarna har gått med på rapportering, att de baltiska republikerna informerar och att vi har fått upp frågan på ämbetsmannakommitténs dagordning. Detta ser jag som ett väsentligt framsteg.

Anf. 30 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är beredd att instämma i att det är ett stort framsteg. Samtidigt måste vi vara på det klara med att det innebär att Ryssland numera är berett att rapportera till ESK att man inte har uppfyllt de åtaganden som man gjorde vid ESK:s toppmöte i somras. Det är mycket långt ifrån den önskvärda situationen.

Det viktiga är trots allt inte att man rapporterar sin underlåtenhet att uppfylla sina förpliktelser utan att man uppfyller dem. Ryssland har åtagit sig att träffa ett avtal utan dröjsmål, och det återstår.

Jag tror därför att det är viktigt att man från ESK:s sida och från Sveriges sida, såsom varande ordförande, inte alltför mycket betonar hur bra det är

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

att Ryssland rapporterar. Man måste också lägga tyngdpunkten på att vi vill se ett avtal utan dröjsmål, som innebär ett tidigt, fullständigt och ordnat åter-tåg ur Baltikum.

Anf. 31 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tycker ändå att Pär Granstedt nu målar upp en något för mörk bild. Det försiggår de facto ett tillbakadragande. Man kan ändå säga att en del av det som den ryska federationen åtog sig i Helsingfors faktiskt sker – på marken. Vi måste ändå konstatera att det är en mycket positiv utveckling. Det innebär självfallet även en mycket positiv utveckling för de berörda länderna att detta äger rum.

Vi har att hoppas på – och här måste vi själva trycka på – att de förhandlingar som äger rum skall leda fram till avtal. Det möte som ESK-parlamentet skall ha i sommar – som nästan blir på ettårsdagen av toppmötet i Helsingfors – måste, Pär Granstedt, vara ett utmärkt forum för att ta upp även den här frågan.

Anf. 32 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt, och bör noteras med tillfredsställelse, att det har skett ett visst tillbakadragande. Men det sker utan avtal med de berörda staterna. Det innebär också att de berörda staterna, Estland och Lettland, inte har något egentligt inflytande på formerna för tillbakadragandet, omfattningen eller tidtabellen. Vi vet också att det förekommer mycket förstörelse i det sammanhanget.

Ryssland har fortfarande så pass många trupper på Estlands och Lettlands territorium att det i dessa länder upplevs som en allvarlig säkerhetsrisk, och det är det viktiga.

Jag hoppas naturligtvis att frågan skall vara inaktuell vid ESK:s parlamentariskt möte i sommar. Men jag inser samtidigt risken att det är aktuellt. Det är givet att vi då skall utnyttja detta forum för att öva tryck på Ryssland för att få till stånd det man lovade sommaren 1992.

Anf. 33 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Avtal måste till, men jag tycker också att det finns anledning att påminna om att trupptillbakadragande på marken måste äga rum. Det finns anledning att påminna om det, eftersom det är Litauens nationaldag i dag och vi har den litauiske utrikesministern i Stockholm. Vi har haft anledning att föra diskussioner med honom om det ryska trupptillbakadragandet. Även om det existerar avtal så finns det anledning att följa upp utvecklingen på marken.

Anf. 34 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är naturligtvis helt klart att det inte bara räcker med ett avtal, om avtalet inte genomförs. Det är naturligtvis också en risk att man går in i avtal och sedan inte genomför det. Detta var egentligen vad som hände vid ESK-toppmötet. Man träffade en uppgörelse där, som man sedan inte har verkställt. Sådant kan hända flera gånger.

Det är emellertid viktigt att få till stånd de här avtalen. Jag antar att det

inte finns några delade meningar på den punkten. Det är viktigt att klargöra att ESK och omvärlden inte accepterar en situation där Ryssland träffar en politisk uppgörelse och sedan inte verkställer den. Det är tyvärr detta som har skett hittills.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:378 om rättssäkerheten i de baltiska staterna

Anf. 35 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Ingbritt Irhammar har med hänvisning till suveränitetsstödet frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Sverige skall bidra till uppbyggandet av rättsstater i de baltiska länderna.

Låt mig då först instämma med Ingbritt Irhammar om att det är av stor betydelse både för balterna och för oss att stabila och effektiva rättssamhällen byggs upp i dessa våra grannländer. Ansvaret för detta vilar givetvis i första hand på de baltiska staterna själva, men även Sverige och andra länder kan bidra. Här har det svenska suveränitetsstödet en särskild betydelse. Det är också därför, för att stärka rättsstatens funktioner, som vi inom ramen för suveränitetsstödet prioriterar uppbyggandet av väl fungerande polis-, tull- och kustbevakningsorganisationer.

Precis som Ingbritt Irhammar påpekar är det dock inte enbart detta slags åtgärder som bidrar till att skapa de rättsstater som utgör förutsättningen för både demokrati och marknadsekonomi. Uppbyggandet av politiska partier är en viktig aspekt, där alla i denna kammare kan lämna värdefulla bidrag till våra resp. partivänner i Baltikum. Andra viktiga insatser bör gälla att hjälpa de baltiska staterna att bygga upp fungerande rättsmaskinerier.

Justitiedepartementet svarar här för ett svenskt rättsutvecklingsbistånd till Baltikum. Det består i praktisk kunskapsöverföring med syfte att hjälpa till att bygga upp ett modernt rättssamhälle med en godtagbar lagstiftning – både civilrättslig och annan – och ett självständigt och fungerande domstolsväsende. Stödet vilar på bilaterala avtal mellan Domstolsverket och Estland resp. Lettland. Detta stöd växer för närvarande och en särskild samordnare har engagerats. Dessutom övervägs ytterligare insatser för att öka också det polisiära stödet till Baltikum. Det kan tilläggas att Justitiedepartementet samarbetare med de andra nordiska länderna när det gäller rättsutvecklingsbiståndet, bl.a. genom att ge litteraturstöd och utbildning av jurister i Baltikum.

Anf. 36 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Utrikesministern och jag är helt överens om vikten av att det byggs upp ett rättssamhälle. Självfallet har de baltiska staterna här ett eget ansvar. Men det är svårt för de baltiska staterna att åstadkomma detta, och därför behöver de vår hjälp. Och visst skall vi ge hjälp, men vi har ju också ett eget intresse av att ge denna hjälp.

I min fråga tog jag upp detta med att brottsligheten i de baltiska staterna

"spiller över" till Sverige. Som exempel nämnde jag människosmugglingen. Men något som verkligen oroar mig är narkotikabrottsligheten. Jag utgår ifrån att det gäller även utrikesministern.

Ett annan sak som oroar mig oerhört nu när maffian tycks ta över mer och mer makt i de baltiska länderna är att vårt bistånd inte tycks nå fram på det sätt som var tänkt. Jag tänker då på biståndsoljan som försvann. Jag har också fått många rapporter om att olika hjälpföreningar vid hamnarna via sitt bistånd måste betala "böter" till maffian. Ibland tar maffian själv hand om det som skall delas ut till hjälp och tjänar pengar på detta. Det finns anklagelser om att maffian i dessa tre länder har förgreningar långt upp i de styrande organen på högsta nivå. Det behövs verkligen hjälp för att balterna skall kunna åstadkomma ett säkert rättssamhälle. I annat fall kommer svenska folket att förlora förtroendet för detta bistånd.

Ett annat skäl till att svenska folket har börjat att oro sig är att det har kommit fram kritik mot såväl detta bistånd som det tidigare Polenbiståndet. Man frågar sig om pengarna verkligen används rätt. Mina frågor är då: Finns det en klart uttalad strategi? Har vi ett ordentligt mål och en ordentlig resultatstyrning när det gäller i synnerhet biståndet på rättsområdet och rent allmänt för östbiståndet?

Anf. 37 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag tror att Ingbritt Irhammar har helt rätt i sin beskrivning både av sakernas tillstånd och av de frågor som ställs. Därför är det väsentligt att vi ger detta som vi har döpt till suveränitetsbistånd en mycket hög prioritet inom vårt samarbete med Central- och Östeuropa, och i all synnerhet när det gäller de baltiska republikerna. Vi har här möjlighet att göra en betydande insats för att stödja de krafter i dessa länder som vill se att det byggs upp en rättsstat och för att se till att de får medel att hävda sin egen rättsstat. Där kan vi bidra med kunskapsöverföring och naturligtvis också med olika former av hårdvaruutrustning, som gör det möjligt för polisen att agera.

Jag kan försäkra Ingbritt Irhammar att vår mycket bestämda strävan är att vi också skall genomföra detta. Rikspolischefen har besökt Estland och Lettland, och han kommer i vår att besöka Litauen. Det pågår ett arbete inom Utrikesdepartementet genom den särskilda arbetsgrupp som finns för suveränitetsbiståndet med att prioritera de olika insatserna.

Jag delar alltså helt Ingbritt Irhammars uppfattning om att denna fråga är ytterligt angelägen.

Anf. 38 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Som Margaretha af Ugglas sade är ju verkligen hjälpbehovet oerhört stort. Biståndsbehovet är ännu större. Trots att vi har kunnat prioritera östbiståndet i budgetarbetet, så att det skall fortsätta att vara lika stort, räcker medlen ändå inte till för allt det som vi vill göra. Därför är det väldigt viktigt att vi klart uttalar vilken typ av prioritering som skall göras.

Jag ställde min fråga till Mararetha af Ugglas, därför att jag själv får frågor som jag inte kan besvara, t.ex.: Har man tänkt att fördela östbiståndet lika mellan de tre länderna? Efter vilket kriterium säger man ja eller nej till ett

projekt t.ex. på rättsområdet? Skall pengarna gå till polishundar, som det diskuterades om här förra veckan? Skall pengarna gå till fler kustbevakningsfartyg? Vilken strategi har man egentligen? Jag har tagit del av betänkandet från utredningen om styrnings- och samarbetsformer i biståndet, i vilket det framförs kritik på det här området. Har man några planer på att se över dessa frågor?

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 39 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Ingbritt Irhammar utvidgar frågeställningen ganska långt ifrån den fråga som ursprungligen ställdes. Det är viktigt att uppmärksamma att biståndet till Central- och Östeuropa går genom många kanaler också i Sverige. Miljöfrågor handhas ju framför allt på Miljödepartementet. Genom en särskild proposition och ett beviljande från riksdagen finns det ganska stora medel för att bidra till att förbättra Östersjöns miljö. På samma sätt handhas andra frågor på Finansdepartementet, t.ex. när det gäller den europeiska utvecklingsbanken och det baltiska investeringsprogrammet. Det finns gudskelov en hel mängd olika insatser som vi kan göra. Därmed har vi vid det här laget ett ganska brett samarbete med Central- och Östeuropa.

Beträffande suveränitetsfrågan som Ingbritt Irhammar har tagit upp finns det en särskild arbetsgrupp inom Utrikesdepartementet som för någon vecka sedan gick ut med en skrivelse till Rikspolisstyrelsen, Tullverket, Kustbevakningen osv. På det sättet försöker vi i Sverige att prioritera i samråd med de baltiska staterna. Det är ju de som skall göra den huvudsakliga prioriteringen.

Anf. 40 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag är medveten om att jag vidgade frågan. Jag ser detta nämligen som ett stort problem för tilltron till bistandsverksamheten över huvud taget. Därför skulle man kunna vidga frågan till att gälla också långt utanför Östeuropa.

Om vi skall försöka att hålla oss till Östeuropa, vill jag återigen gå tillbaka till detta med rättsområdet. En enkel fråga är då om det är så, att det är den som är först till kvarn som först får mala. Hur ser man på detta? Tar pengarna slut efter hand? Skall den som vill ha pengar skynda sig att ansöka i början av året? Är det också en strategi som gäller?

Anf. 41 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Vi går ut med skrivelser till alla berörda myndigheter i Sverige. De redovisar sina prioriteringar, och sedan för vi samtal med externa, letterna och litauerna som får prioritera sina resp. behov, vilka slutligen sammanförs.

Anf. 42 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag tackar för detta svar. Jag hade en följdfråga om just hur man tar reda på vilka prioriteringar som görs av mottagarländerna, därför att det är en oerhört viktig fråga. Det lugnar mig litet grand att man arbetar mer på detta strategiska sätt. Jag har fått frågor om just hur strategisk man egentligen är. Jag tror att man kan bli bättre på detta område. Om det har

11 § Svar på fråga 1992/93:367 om de värnpliktigas rättigheter

Anf. 43 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Martin Nilsson har – mot bakgrund av några uppmärksammade fall där befäl påstås ha trakasserat värnpliktiga – frågat mig vilka åtgärder som bör vidtas för att hävda de värnpliktigas rättigheter.

I fråga om de aktuella fallen har jag inhämtat att Chefen för marinen omedelbart påbörjade en utredning, varför jag inte närmare vill kommentera dessa.

Det är en principiellt mycket viktig fråga som Martin Nilsson tar upp och som tidigare har diskuterats här i kammaren. Hur stort problemet är just nu inom försvaret är svårt att säga. Oavsett hur omfattande det är, anser jag givetvis att det är fullkomligt oacceptabelt att mobbning eller andra trakasserier över huvud taget förekommer inom försvaret. Jag delar också den uppfattningen att det är särskilt allvarligt när en värnpliktig drabbas eftersom han på grund av en plikttag inte kan välja att lämna tjänstgöringsplatsen.

Sedan problem av detta slag uppmärksammades för några år sedan påbörjades ett arbete inom försvaret i form av information och utbildning i syfte att förebygga mobbning.

Givetvis måste varje form av mobbning eller andra trakasserier starkt fördömas och motarbetas. Det är viktigt att de skyldiga ställs till ansvar när saker inträffar. De värnpliktiga kan givetvis vända sig i första hand till närmast högre befäl för åtgärd. Regler om detta finns i förordningen (FFS 1983:31) med tjänsteföreskrifter för försvarsmaktens personal. Även inom ramen för de värnpliktigas medinflytande kan sådana frågor tas upp, exempelvis inom plutonen eller i förbandsnämnden. Det finns också bestämmelser i lagen (1976:600) om offentlig anställning som rör disciplinansvar för de anställda. Är det fråga om brott, kan polisanmälan göras och därigenom kommer de skyldiga att kunna lagföras. Även anmälan till Riksdagens ombudsmän kan göras.

De värnpliktiga har således flera möjligheter att hävda sina rättigheter.

Anf. 44 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka försvarsministern för det som jag uppfattar som en värdefull markering mot de händelser som har inträffat i ett flertal fall. Jag förstår fullt och fast att försvarsministern inte vill kommentera enskilda fall närmare. Jag tänker försöka respektera det.

Jag betraktar dock inte detta som ett enskilt fall. Det är bl.a. därför som jag har tagit upp den här frågan i riksdagen.

Under 1992 skildrade t.ex. tidningen Värnpliktsnytt ett flertal olika straff. Det handlade bl.a. om grå bestraffning, kollektiv bestraffning, olika befäl

att göra JO-anmälan, polisanmälan eller, som försvarsministern rekommenderar, att vända sig till närmast högre befäl. Det upprörande är att i dessa fall har inte de närmast högre befälen gjort de anmälningar och korrigeringar som hade behövts. Det är där problemen ligger i dag. Det finns förstås för många vänskapsband för att dessa fall skall kunna avslöjas i alla lägen. Då behövs det nya åtgärder. Det är jag helt övertygad om.

Anf. 47 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Under de senaste tre åren har det inte förekommit någon JO-anmälan på det här området, som jag sade. För ett antal år sedan fanns det en hel institution, militieombudsmannaämbetet, som bara sysslade med att ta emot anmälningar på det här området. Det fanns ett kansli, en ställföreträdande MO m.m.

Jag tror ändå att vi kan vara överens om att det har skett en väsentlig förbättring på området. Jag är självfallet medveten om att det dess värre då och då inträffar saker som inte är bra.

Herr talman! När sådant kommer till min kännedom försöker jag se vad det hela kan bero på. Jag understryker alltid vikten av att befäl av olika kategorier griper in. Jag håller med Martin Nilsson om att det inte är bra för försvarets anseende om sådana saker förekommer. I detta inlägg vill jag dock avslutningsvis säga att det inte alltid är medias version som är den riktiga.

Anf. 48 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tror också att det kanske till viss del har skett en förbättring. Men jag tror inte att JO:s anmälningsstatistik är riktig på så sätt att detta har upphört och att det inte finns problem längre. Det är poängen i mitt inlägg. Dessa problem är viktiga.

Det stora problemet är att de sätt som i dag finns i lagar och regler för hur värnpliktiga skall kunna hävda sina rättigheter är uppbyggda så att de värnpliktiga måste gå via den ordinarie militära beslutsstrukturen. Det gör att det finns rädsla för repressalier och att det finns olika former av hinder i vägen.

Jag vet inte om det är att framhålla ett enskilt fall, men jag tycker ändå det finns ett värde i att landets försvarsminister kan uttala sig om huruvida det är riktigt att värnpliktiga som har utsatts för pennalism och olika former av förtryck och mobbning skall dömas för åtalbrott och om det är rimligt att väcka det åtalet. Det är möjligt att detta kan sägas röra ett enskilt fall. I sådana fall har jag förståelse för det. Jag tycker ändå att det vore av värde att försvarsministern uttalade en sådan åsikt.

Anf. 49 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Bestämmelsen är ju sådan att frågor som rör åklagares beslut, liksom domstolsutslag, icke får diskuteras i kammaren. Jag skulle gärna diskutera detta och andra fall. Ingenting skulle göra mig gladare än att då och då få ta itu med vissa saker i samhället, men det får jag alltså inte göra.

Låt mig dock bara säga att justitieombudsmannen inte bara sitter och väntar på anmälningar. Han gör också inspektioner.

som rent av hade misshandlat värnpliktiga osv. Det finns fall där värnpliktiga hade använts som grå arbetskraft osv.

Problemet i dag är att lagstiftningen är bra, men att sanktionsmöjligheterna och efterlevnaden är dålig. Detta borde vara något som landets försvarsminister med kraft skulle ta itu med och komma med nya åtgärder. Detta borde ske dels därför att det är dåligt för försvarets anseende och försvarets förankring hos allmänheten när sådant kommer ut, dels därför att de värnpliktiga inte har möjligheter att göra något åt det.

Vi går mot en utveckling där allt fler kommer att ha kortare tjänstgöringstider. De flesta värnpliktiga i dag kommer i en sådan situation där den korta tjänstgöringstiden kombinerat med rädsla för olika former av repressalier gör att de inte väljer att gå vidare.

Vilka nya åtgärder, utöver de som finns nu, planerar försvarsministern att vidta? Jag tror att de åtgärder som finns nu är otillräckliga. Är det rimligt att, som i det här enskilda fallet, värnpliktiga som utsatts för pennalism och förtryck i olika former och som avviker från tjänstgöring åtalas och inte de befäl som utfört detta? Jag tror inte att det är i enlighet med allmän rättsuppfattning.

Anf. 45 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Det är, precis som Martin Nilsson säger, så att jag varken kan eller får – om talmannen sköter sitt ämbete – kommentera enskilda fall, även om det blir allt vanligare att enskilda fall kommer upp i kammaren och att debatter om detta får fortsätta.

Jag har roat mig med att titta på i vilken utsträckning som justitieombudsmännen har fått anmälningar från värnpliktiga under senare år. Jag kan konstatera att under åren 1989–1992 finns det ingen JO-anmälan från värnpliktiga som rör mobbning över huvud taget. Jag tror att det klart visar att vi i ökad utsträckning har kommit till rätta med dessa problem.

Men man kan naturligtvis inte vara helt säker. Varje gång sådana fall sker, försöker jag informera mig och se om det handlar om att reglerna är dåliga eller att efterlevnaden är dålig. Jag tycker att vi har bra regler på det här området. Däremot är det alldeles självklart att övertramp då och då förekommer.

Min uppmaning till de värnpliktiga är naturligtvis att omedelbart anmäla den här typen av förseelser. Jag tror att det har den bästa effekten. Det är bättre än att man försöker justera de regler som finns, även om, herr talman, jag naturligtvis är beredd att göra detta om vi kan hitta några förbättringar på det här området. Jag tar gärna emot förslag på konkreta förbättringar från Martin Nilsson och andra.

Anf. 46 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Det är helt klart att det behövs förbättringar för att åtgärda detta. Ett av bevisen för det är det som försvarsministern tog upp i sitt anförande. Förekomsten av mobbning och förtryck i olika former har på intet sätt försvunnit ut ur det svenska försvaret. Det tror jag inte. Detta är ett alldeles ypperligt bevis på detta.

Problemet är att de värnpliktiga sitter i en sådan situation att det blir svårt

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

Jag har haft ett utomordentligt intressant samarbete med de värnpliktigas företrädare i form av värnpliktsriksdagens arbetsgrupp som väljs varje år. Vid några tillfällen har den här typen av frågor berörts. Jag kan bara konstatera att det inte råder någon åsiktsskillnad mellan den värnpliktiga arbetsgruppen och mig om hur vi skall försöka hantera dessa problem. Sedan kan alltid den mänskliga faktorn innebära att omdömeslösa företag startas.

Anf. 50 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i debatten, men jag vill ändå tacka för svaret.

Jag hoppas att debatten på något sätt kommer att initiera ett intresse. Jag tror att sättet att förbättra de värnpliktigas möjligheter och rättigheter är just att skapa en struktur där rädslan för repressalier och olika former av åtgärder som kan bli följden av klagomål minimeras. De värnpliktiga skall känna att de med förtroende kan klaga på olika befäl som uppför sig på ett dåligt sätt. Det skulle både det svenska försvaret och de värnpliktiga må bra av. Min förhoppning är att statsrådet iakttar detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1992/93:380 om biståndsadministrationen

Anf. 51 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat mig vilka fakta och bedömningar som ligger till grund för mina och statssekreterare Alf T Samuelssons uttalanden om den svenska biståndsadministrationen.

Biståndet är en verksamhet som utvärderas kontinuerligt både nationellt och internationellt. I partiledardebatten i förra veckan refererade jag t.ex. till de granskningar av medlemsländernas bistånd som regelbundet genomförs av OECD:s biståndskommitté DAC. I juni 1992 stod det svenska biståndet i tur att skärskådas av DAC. Resultatet blev, vill jag säga, ett med beröm godkänt betyg. Det svenska biståndet och de svenska biståndsmyndigheterna har således ett mycket gott internationellt anseende, och det är något vi med rätta kan vara stolta över. En stor del av äran faller naturligtvis på SIDA och övriga biståndsmyndigheter vars medarbetare utför ett mycket gott arbete.

Att det svenska biståndet är bra hindrar inte att det kan bli ännu bättre. Det kan i vissa avseenden finnas utrymme för ytterligare effektivisering av verksamheten. Att förmedla ett bra bistånd är en synnerligen komplex process som måste anpassas till en omvärld i ständig förändring. Regeringen har ett ansvar för att se till att skapa förutsättningar för att en sådan anpassning kan äga rum. Den av regeringen initierade utredningen om styrnings- och samarbetsformer i biståndet, som blivit föremål för stor uppmärksamhet i media, är ett led i en sådan anpassningsprocess och en tillämpning av de nya riktlinjer som gäller för regeringens myndighetsstyrning. Utredningen har just överlämnat sitt betänkande, som nu är föremål för remissbehandling.

Regeringens förslag med anledning av utredningen kommer att föreläggas riksdagen i en särskild proposition under våren 1993.

Anf. 52 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret, som visar en mer positiv syn på biståndsadministrationen och SIDA:s arbete än Expressens artiklar. Det var Expressens artiklar som fick mig att ställa frågan. I Expressen beskrivs biståndet som en bluff. 8 miljarder kronor skall inte ha nått fram. Det skall bara ha blivit sämre och SIDA skall skrotas. Rubrikerna är många. Det hela avslutas med att Expressen hävdar att Alf Svensson vänder ryggen åt SIDA.

Det här har gjort mig mycket orolig. I en artikel står det att det råder ett rent krig mellan UD och SIDA. Är det så besvärligt mellan UD och SIDA som artikeln gör gällande?

Jag har också tagit upp ett par uttalanden om SIDA. Det hävdas att SIDA är en trög apparat, SIDA har för stor makt och att för mycket har gått snett. Sådana uttalanden har kommit fram i en intervju med Alf Svensson, eller om det var med statssekreteraren. Även intervjun med Alf Svensson ger intrycket av att det finns mycket kritik mot SIDA och biståndspolitiken. Mycket skall ha gått snett. Det skall finnas mycket korruption och mutor. Många fel skall ha begåtts, och vi skall ha varit godtrogna och blåögda. Hela beskrivningen andas mycket kritik.

Jag tycker att det är viktigt att svenska medborgare får klart för sig hur de svenska biståndspengarna används. Det finns ju de som vill skrota en stor del av biståndet. Jag är inte av den uppfattningen. Jag tycker att det är viktigt att vi har kvar enprocentsmålet och att vi kan bistå de fattigaste länderna. Om svenska folket får höra en sådan här beskrivning, kan det leda till att de tycker att det är lika bra att skrota hela biståndspolitiken.

Anf. 53 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är övertygad om att Ingela Mårtensson och jag är rörande överens om att här skall inte någon biståndspolitik skrotas.

Det råder inte heller något krig mellan UD och SIDA. I varje fall är inte jag involverad i det kriget. Krig är för övrigt det värsta jag vet.

Det har sagts vid ett flertal tillfällen i talarstolen och det har skrivits i tidningarna att SIDA skall läggas ned. Jag begriper faktiskt inte hur de som säger så resonerar. Det är alldeles självklart att om vi skall ha en biståndspolitik – och det skall vi ha – och om vi skall ge bistånd – och det skall vi göra – måste vi ha en exekutiv myndighet. Det finns väl ingen som menar att vi politiker skall vara exekutiva för att få biståndet att fungera projektmässigt osv.? Det är klart att den typen av myndigheter måste finnas.

Det är klart att om man skall hitta enstaka projekt som har misslyckats, så kan man göra det. Man kan hitta flera sådana projekt. Det kan man göra i all mänsklig verksamhet. Jag brukar ju tala om bankerna, satsningarna på Saab och varvsindustrin. I detta fantastiska land Sverige med denna enorma utbildningsnivå och administrativa kunskaper kan misslyckanden inträffa. Det kan och kommer att inträffa även i våra biståndrelationer. Men vi skall likväl fortsätta att ge bistånd.

Det vore väldigt roligt om det kunde skrivas en serie om det lyckade biståndet, dvs. de projekt som lyckas och om de människor som får hjälp. UNDP:s Human Development Report, som presenterades för första gången i Sverige förra året, visar ju att folk lyfts upp och får det bättre. Svenskt bistånd har medverkat. Vi har inget att skämmas över. Men det är klart att en hel del kan bli bättre. All mänsklig verksamhet kan bli bättre.

Prot. 1992/93:62

16 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 54 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag håller helt med om detta. Men varför kommer inte den beskrivningen ut till folket? Bistandsministern, UD och även SIDA måste bidra till att presentera en mera nyanserad bild. Jag är inte emot att kritiskt granska biståndprojekt. Jag tycker att det är självklart att man skall göra det. Kritik skall framföras där det finns fog för det. Pengarna skall användas på bästa sätt.

Men hur man än bär sig åt blir det alltid fel någonstans. Man måste sträva efter att vara effektiv. Därför är det bra med en kritisk granskning. Men hur kan en bättre bild förmedlas av även de bra projekten?

Anf. 55 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Ett kriterium som jag har understrukt mycket i vår budget, och som Ingela Mårtensson mycket väl känner till, är kravet på effektivitet. Därför har vi tillsatt ett flertal utredningar vars mål är att höja effektiviteten i vårt biståndsgivande. Jag tror också att detta kommer att stärka opinionen för biståndsgivande. Jag tänker på Moçambiqueutredningen, Engblomska utredningen och att nu skall det aviserade utvärderingssekreteriatet tillsättas. Jag tycker att det är positivt att ett sådant kommer till. Jag tänker på integrationen som sker mellan ambassader och biståndskontor i u-länderna osv.

Det är mycket viktigt och angeläget med effektiviteten. Jag tror att den kan bli bättre. Det är därför dessa utredningar har blivit tillsatta.

Jag tycker också att det är viktigt att politikerna får komma in tidigare i beslutsordningen än vad som har varit fallet. Men SIDA skall naturligtvis inte lastas för att politikerna inte har kommit in tidigare. SIDA har att följa de instruktioner som finns.

Anf. 56 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Men fortfarande kvarstår problemet hur informationen skall nå ut. Fler får ta på sig ansvaret för bristerna i att föra ut information om de bra projekten.

Jag har själv träffat på personer i t.ex. Bolivia som tidigare har varit flyktingar i Sverige. De kan nu på ett utmärkt sätt utgöra en länk mellan ett biståndsland och Sverige. De känner också till de krav som vi ställer här, bl.a. hur man på ett demokratiskt sätt kan förverkliga projekt. Information om sådant borde komma ut.

Alf Svensson säger också i artikeln att riksdagen bör få bättre insyn. Jag tycker att det skulle vara behövt, inte minst för att det finns vissa partier, åtminstone ett parti, i riksdagen som har en mycket negativ syn på bistånd

Svar på frågor

och helst ser att det sker en drastisk nedskärning. Riksdagens ledamöter behöver verkligen få bättre information.

Anf. 57 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag har talat om information till riksdagen i olika sammanhang. För närvarande råder det en fixering vid landamar. I budgeten framgår det att länderna skall ha si och så många miljoner. Sedan är det lätt att tro, inkl. för riksdagsledamöterna, att detta är vad mottagarländerna får i miljoner. Men det kan faktiskt vara på det sättet att de rent av kan få lika mycket till i form av andra typer av bistånd.

Jag och min statssekreterare menar att riksdagen borde informeras om detta. I samband med att den förra budgeten antogs hade vi t.ex. en debatt om satsningarna på Tanzania och Moçambique. I den debatten märkte jag att ledamöterna var så fixerade vid landramsmiljonerna. Men det finns alltså fler typer av bistånd. Jag menar alltså att riksdagen borde vara bättre informerad om vad länderna de facto får via de olika kanalerna.

Jag är helt överens med Ingela Mårtensson om att vi borde bli mycket bättre på att föra ut de positiva budskapen om de positiva projekten. Vi kan ju se vad som kommer att stå i tidningarna i morgon om den här debatten eller vad som stod om det som jag sade under partiledardebatten.

Anf. 58 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag tycker också att det är mycket bra att vi har fått dessa klargöranden från Alf Svensson i dag om att det inte pågår något krig mellan SIDA och UD och att det finns många bra biståndsprjekt. Vi måste hjälpas åt att föra fram dessa delar samtidigt som det naturligtvis görs en kritisk granskning, vilket jag absolut inte har något emot.

Det vore också bra om riksdagen får bättre information. I den senaste budgetpropositionen var det en bra bilaga, där man på ett mycket bra sätt kunde se vad de olika länderna har fått. Jag uppskattade den.

Anf. 59 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Låt mig få säga att jag är mycket tacksam för att en gång ha fått höra att den bilagan uppskattas. Det är första gången. Tack för det positiva budskapet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1992/93:384 och 373 om batteriåtervinningen m.m.

Anf. 60 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig om regeringen är beredd att låta blybatteriavgiften öka med ytterligare 8 kr per batteri, så att Nordens enda företag som återvinner bly kan klara sina ökade kostnader.

Bo Nilsson har frågat mig om regeringen kommer att verka för att Boliden Bergsöe, ett företag som av Naturvårdsverket anses som Europas renaste

anläggning för batteriåtervinning, även i framtiden får ta ansvar för denna återvinning.

Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

Blypriserna på världsmarknaden har under senare år legat på en mycket låg nivå, varför återvinning av bly från batterier inte varit företagsekonomiskt lönsam.

Varje år förbrukas i Sverige ungefär en miljon startbatterier av bly för bilar, båtar, m.m. Över 400 000 av dessa hamnade tidigare på soptippen, i naturen eller – i bästa fall – hemma i garaget.

År 1991 infördes ett insamlingssystem för uttjänta blybatterier. I systemet ingår ett åtgärdsprogram mot föroreningar i miljön från blybatterier. För att finansiera programmet kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ålägga tillverkare och importörer av miljöfarliga blybatterier att betala kostnader för bl.a. en miljöriktig hantering av uttjänta batterier.

Regeringen beslutade i december 1990 att miljöavgiften skulle uppgå till 32 kr per batteri samt att medlen från avgiften skulle tillföras den s.k. batterifonden. Fonden disponeras av Statens naturvårdsverk och får användas till att finansiera stöd för bl.a. insamling och återvinning av blybatterier.

Insamlingssystemet för blybatterier har sedan starten fungerat väl. Ett särskilt bolag, Returbatt AB, har bildats av batteri- och metallåtervinningsbranschen. Bolaget får bidrag ur batterifonden för insamling av förbrukade blybatterier samt för informationskampanjer. Under senare tid har även vid ett par tillfällen ekonomiskt stöd utgått till återvinningsverksamheten vid Boliden Bergsöe AB:s smältverk i Landskrona.

I oktober förra året höjde regeringen miljöavgiften på blybatterier från 32 till 40 kr per batteri. Syftet med höjningen var att förbättra batterifondens likviditet och därmed säkerställa i första hand stödet för insamling och transport av batterierna till smältverk. I anslutning till avgiftshöjningen beslutades att batterifonden skulle få disponera en rörlig kredit på högst 30 milj. kr. i Riksgäldkontoret för de resursbehov som uppkommer för att täcka tillfälliga likviditetsbrister.

I en skrivelse till regeringen i december hemställde Naturvårdsverket att avgiften för blybatterier skulle höjas ytterligare för att även täcka kostnader för bidrag till återvinningsverksamheten.

Inom regeringskansliet pågår för närvarande beredningen av Naturvårdsverkets hemställan, bl.a. är ärendet föremål för remissbehandling. Innan beredningen och remissbehandlingen är slutförd är jag, som Kenneth Lantz och Bo Nilsson säkert förstår, inte beredd att föregripa regeringsbeslutet.

Anf. 61 BO NILSSON (s):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret, även om jag inte uppfattar det som ett svar. Jag frågade: Kommer regeringen att verka för att Boliden Bergsöe, ett företag som av Naturvårdsverket anses som Europas renaste anläggning för batteriåtervinning, även i framtiden får ta ansvar för denna återvinning? Jag uppfattar detta svar mer som en redovisning av vad som pågick än som ett svar på min fråga, vilket jag beklagar.

Jag skulle dessutom vilja återropa Naturvårdsverkets beslut i denna fråga. Naturvårdsverket har föreslagit att man skall öka avgiften till 60 kr, naturligt-

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

vis för att finansiera det som jag menar är oerhört viktigt för miljöns skull. Jag tycker att det är litet konstigt att man håller igen i fråga om detta. Det belastar inte statsbudgeten, och det borde vara till fördel för alla om man kunde fortsätta att hantera detta på det mest miljövänliga sättet.

Jag skulle vilja fråga miljöministern: Vad är alternativet till det sätt som man nu hanterar detta på? Om Boliden Bergsöe skulle göra allvar av sitt hot att lägga ned verksamheten i Landskrona, hur skulle man då ta hand om dessa batterier och var skulle man återvinna dem? Jag tror för min del faktiskt att det inte finns något alternativ. Därför anser jag att man borde vara mycket angelägen om att försöka lösa denna fråga på bästa sätt.

Till sist: För Landskronas arbetsmarknad, som har drabbats hårt av nedläggningar av företag – jag tror att man har förlorat 5 000 jobb under en tiotolvsårsperiod – skulle det innebära ytterligare svårigheter om man gör allvar av hotet att lägga ned denna verksamhet därför att regeringen inte vill ställa upp och stödja detta.

Anf. 62 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Även jag vill framföra mitt tack till miljöministern för det svar som vi har fått oss till del här i eftermiddag.

Det är oerhört viktigt att det företag som tar hand om våra blybatterier och som i dag gör en oerhört värdefull miljöinsats blir lönsamt. Man bevarar de resurser som vi har plockat ur Moder jord och återanvänder dem. Man använder alltså många av de tankar som kom oss till del via Agenda 21 från Riokonferensen.

Boliden Bergsöe är den enda fabrik i Norden som bedriver denna verksamhet. Min fråga är om den över huvud taget skall få finnas kvar. Bo Nilsson och jag har gemensamma intressen när det gäller detta, och därför ligger våra frågor till miljöministern nära varandra. Skall vi få behålla denna fabrik, som är den enda i sitt slag i Norden, eller skall vi låta batterierna finnas kvar ute i naturen, i garagen eller var de nu kastas? När kan vi räkna med ett besked om de futtiga pengar som det är fråga om, och som inte alls kommer från statskassan, utan det är konsumenterna som finansierar detta genom att lämna in uttjänta blybatterier till företaget?

Anf. 63 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Att uttala sig om företags framtida liv ligger kanske inte inom ramen för den position som jag har. Däremot är det självklart att denna funktion skall fullföljas. Det finns inget alternativ till detta.

Jag tycker att vi för ärlighetens skull, mot dem som eventuellt lyssnar, i varje fall skall vidga diskussionen litet grand. En del av de problem som vi har i dag är direkt internationellt marknadsberoende. Det har att göra med de, förmodligen tillfälligt, men ändå, låga blypriserna. Det är det som avgör en del av lönsamheten i detta. Så sent som 1990 hade vi ett blypris per kilo på London Metal Exchange, dvs. på marknaden, på 4:64 kr. 1992 tenderade priset ned mot 3 kr. Det betyder alltså att en tredjedel av priset bara försvann. Detta är ganska typiskt för råvarumarknader, och det är inget särskilt med det. Men man kan inte dimensionera premier och annat bara efter låg-

konjunktur. Då blir det fel. Då blir detta en våldsamt lukrativ historia. Och det var inte meningen att man skulle vinna pengar på det sättet.

Därför är det viktigt att veta vad man skall finansiera med de här pengarna. Självfallet gäller det insamlingen, men hur mycket av återvinningen skall finansieras på det sättet? Hur mycket kan världsmarknadspriserna pendla? På vilken nivå är det därför viktigt att man placerar sig? Vi har mot denna bakgrund, som ni vet, under sen tid höjt nivån. Men vi är beredda att pröva detta igen.

Anf. 64 BO NILSSON (s):

Herr talman! Förtydligandet var betydligt bättre än svaret, om jag får säga så. Här säger miljöministern att funktionen måste vara kvar.

Jag hade i det här inlägget tänkt fördjupa mig i de eventuella alternativ som finns. Det skulle, om man inte väljer Kenneth Lantz förslag att låta batterierna vara kvar i naturen, vara att exportera dem till Tyskland eller någon annanstans, där det finns sämre anläggningar. På det sättet skulle man nästan direkt försämrå miljön.

Men jag uppfattade förtydligandet som att miljöministern är mycket intresserad av att bevara Nordens enda och bästa anläggning. Det gläder mig att höra.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga. Som miljöministern sade är detta ärende ute på remiss. Är det rätt att avslöja alla detaljer i företagets räkenskaper? Myndigheter, departement och Naturvårdsverket skall naturligtvis ha dessa uppgifter, men kan det vara rätt att lämna ut allting till andra?

Anf. 65 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag vill bara avslutningsvis komplettera frågan. Kan vi åka tillbaka till Skåneland med ett besked om att det kommer att finnas möjlighet för Bergsöe att fortsätta med sin verksamhet? De har lagt ut ganska höga belopp på att t.o.m. rena det regnvatten som faller ned på fabriksområdet.

Med full kunskap och medvetande om att detta inte skall vara något underhåll till ett speciellt företag, vill jag framhålla att det ändå är mycket speciellt och unikt, eftersom det är det enda företag som drivs i Norden som tar hand om dylika batterier.

Därmed vill jag också säga tack, om jag får ett acceptabelt svar.

Anf. 66 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Just kopplingen mellan att ett företag är så dominant och ensamt på marknaden och de svängande internationella priserna vill jag ta upp.

Man får inte hantera ett sådant här system så att man skapar en utpräglad monopolprissättning. Det finns alltid en balans. Jag utgår från att vi är överens om detta.

Jag har träffat företrädare för Trelleborg – Boliden Bergsöe är ett dotterföretag – och jag förstår mycket väl att man från det hållet anser att man borde ha haft större möjligheter från början att tjäna pengar medan konjunkturen var bra och priserna på bly var högre, så att man hade kunnat samla i ladorna och därmed ta de smällar som kommer när blypriset går ned.

Det handlar om att hålla detta under ständig uppsikt och vara beredd att vara flexibel.

Anf. 67 BO NILSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att det är självklart att företaget inte skall ha mer subventioner eller bidrag än som är absolut nödvändigt. Det är vi säkerligen helt överens om.

Det här företaget har satsat 17 miljoner kronor bara de senaste åren för att lagra batterierna inomhus. På det sättet har man minskat alla de risker som finns vid hantering av bly. Jag tycker att det skulle vara litet av en katastrof att det, när investeringarna är gjorda och anläggningen färdig, är dags att lägga ned verksamheten. Det hoppas jag också att vi kan vara överens om.

Jag skulle vilja säga till miljöministern, för miljöns och jobbens skull: Höj avgiften, rädda Bergsöe och rädda jobben i Landskrona! Då har miljöministern gjort en god insats för oss.

Anf. 68 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall gärna fullfölja resonemanget genom att på nytt konstatera att den här funktionen är nödvändig. Den stämmer med kretsloppsutvecklingen, för att som exempel ta en sak som vi arbetar mycket med. Det är självklart att vi inte har några intentioner att lägga ned den sortens verksamhet.

Vi avser inte heller att exportera till andra, som inte alltid ställer samma höga krav. Dessutom har våra nordiska grannar behov av att få leverera till oss. Jag tycker att det här är ett område där nordiskt samarbete är lämpligt.

Jag har inte fått den senaste informationen om vilka handlingar som har gått ut på remiss. Men jag utgår från att Naturvårdsverkets skrivelse är huvuddokumentet. Det är det underlaget som skall remitteras. Därefter tar regeringen ställning. Jag tror att jag kan förutsäga att det blir i positiv riktning.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1992/93:374 om tryck på plastemballage

Anf. 69 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig om miljöministern är beredd att medverka till att vi får lagstadgade krav på att inom tryckeribranschen använda modern tryckteknik med vattenburen färg på plastemballage.

Enligt 5 § i lagen (1985:426) om kemiska produkter gäller redan i dag substitutionsprincipen. Den innebär att den som hanterar en kemisk produkt skall vidta de åtgärder och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att hindra eller motverka skada på människor och i miljön. Därvid skall sådana kemiska produkter undvikas som kan ersättas med mindre farliga produkter.

Den nya trycktekniken som Lantz pekar på är ett utmärkt exempel på hur substitutionsprincipen kan och bör tillämpas.

Dessutom kommer regeringen inom kort att i en proposition om riktlinjer för en kretsloppsanpassad samhällsutveckling redovisa bl.a. hur producentansvar kan införas på förpackningar. Ett effektivt producentansvar kommer att stimulera företagen att utveckla mer miljöanpassade förpackningar.

Det är mot denna bakgrund i nuläget inte aktuellt med ytterligare lagstadgade krav på att inom tryckeribranschen använda modern tryckteknik med vattenburen färg på plastemballage.

Anf. 70 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Än en gång tack, miljöministern, för svaret på denna fråga.

I en tid av åtstramning frestas företagare, och även vi kunder naturligtvis, att gå den billigaste vägen, att fortsätta med gamla maskiner och leva på det elfte budet: Så har vi alltid gjort. Vi har dock i det här läget möjlighet att försöka uppmuntra till en förbättring av det tryck som de facto existerar även på plastpåsar.

Att trycka på papper med vattenbaserade färger har varit möjligt under en längre tid, men just på plast, som inte absorberar vätskan, har det varit betydligt svårare.

Det företag jag tänker på har importerat idén från USA och själva satsat ett antal miljoner på att bygga ut den här maskinen från en traditionell amoniakmaskin. Man har därigenom besparat naturen i Skåne kraftiga utsläpp.

Jag skulle vilja ställa en fråga till miljöministern. Halva svaret kunde vara att vi kan förvänta oss ett produktansvar. Då blir det en enhetlig press på hela branschen. När kan man förvänta sig att det kan bli verklighet?

Anf. 71 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Den proposition som jag syftar på i svaret, om en kretsloppsanpassad samhällsutveckling, innehåller som bekant från lagrådsremissen just förslag till lag om producentansvar.

Vi har börjat på ett område: förpackningar. Det är den del som vi hanterar först. Det betyder inte att man tar in allt på en enda gång, utan man måste utveckla det här systemet, ofta i kontakt med berörda branscher. Det blir ett stegvis förverkligande och även stegvis hårdare press om inte resultaten kommer. Det är själva bakgrunden.

I den här typen av branschfrågor är det mycket viktigt att man har en öppen dialog. Det är klart att man i första hand vill se att lagarna – t.ex. substitutionsprincipen, som är inskriven i lagen – tillämpas utan att man behöver ta till hårdare metoder. Men man skall ha de hårdare metoderna tillgängliga, för att kunna rikta dem mot företag som inte använder miljövänlig teknik. Det kan då naturligtvis vara både piska och morot. Vi har talat om premierna för återinsamlingen, och det handlar också om miljöavgifter. Som ett sista steg kan man naturligtvis tänka sig en lagreglering, dvs. en förordning om den mera exakta utformningen av producentansvaret.

Första steget är propositionen och riksdagsbeslutet, och därefter blir det en stegvis process, där man lyfter fram det ena området efter det andra. Plasten finns med i propositionen redan från början.

Anf. 72 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det är riktigt. Jag tror att det också är viktigt att vi ser på plastpåsen som sådan. Det finns mycket intressant forskning, som jag har fått del av via Hybrid-DNA-delegationen. Denna arbetar med nytt material, som absolut inte är känt ute på fältet. Enligt detta kommer det så småningom att finnas en plast som förintas av sig själv.

Jag blev glad över beskedet i svaret om de positiva kontakterna med branschen. Jag gillar morötter betydligt bättre än piskan, och det är nog helt rätt att gå fram på det sätt som miljöministern här har nämnt.

Det vore mycket bra om det företag som har hämtat in know-how från USA kunde få litet av stöd och erkännande, så att det kan exportera den vidare ut i Europa.

Jag vill tacka miljöministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1992/93:371 om utbildning av tolkar

Anf. 73 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidtaga för att snarast starta eller förbereda kurser på våra högskolor avseende behovet av tolkar i ett kommande EG-arbete.

Jag kommer inom kort att ta initiativ till en lösning av denna fråga.

Redan nu kan jag berätta att Tolk- och översättarinstitutet vid Universitetet i Stockholm får ett särskilt uppdrag som består i att förbereda en ny konferenstolkutbildning med inriktning bl.a. på EG. Utbildningen beräknas starta senast vårterminen 1994.

Vid ett eventuellt svenskt EG-inträde kommer troligtvis kostnaderna för utbildningen att övertas av EG. Så har skett med tolkutbildningarna i andra EG-länder.

Anf. 74 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern så mycket för svaret. Jag skulle egentligen ha önskat att jag stått här redan för tre till fyra år sedan och ställt motsvarande fråga. Inträdet i EG är ju betydligt närmare förestående än 1998–1999, då dessa studenter kommer att vara färdigutbildade.

I våra grannländer, t.ex. i Danmark, har man en utbildningstid om cirka fem år för EG-tolkar. Jag tycker att vi är litet sena i detta sammanhang.

Jag vill därför också ställa frågan om utbildningsministern har räknat med en utbildningstid om fem år, eller vilken utbildningstid han annars har utgått från för dessa studenter eller linjer.

Anf. 75 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag håller med Kenneth Lantz om att vi är mycket sent ute. Det är emellertid, om jag nu skall ursäkta mig själv, icke på denna regering som förseningen ligger. Förslagen kommer så fort som det är möjligt med hänsyn till de förseningar som förekommit dessförinnan.

I fråga om hur lång utbildningen skall vara tror jag, herr talman, att jag i detta läge avstår från att ha någon mycket distinkt uppfattning. Det ligger i det uppdrag som jag tänker ge till Stockholms universitet att man där skall bedöma detta.

Mitt svar är emellertid i princip att tolkar som utbildas i Sverige skall ha minst lika hög kvalitet och därmed användbarhet som tolkar som utbildas för motsvarande verksamheter utomlands. Kan vi åstadkomma det fortare än vad man gör i andra länder är detta inte en nackdel.

Anf. 76 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Vi har ju här i Sverige en rikedom inte bara i skog och andra naturresurser, utan också i de invandrare som har flyttat till Sverige. De är på ett naturligt sätt berikade med tvåspråkighet och kan klara även de mest sofistikerade skämten.

Jag tror att tillgången till invandrare vore en ypperlig möjlighet när det gäller att korta av utbildningstiden för värdiga tolkar, som kan företräda oss på ett bra sätt i kommissionerna i Bryssel och på andra håll. Hur ställer sig utbildningsministern till ett sådant förslag?

Anf. 77 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag är mycket positiv till det för det första, precis som Kenneth Lantz påpekar, därför att detta sannolikt ger oss möjlighet att dra nytta av människors språkkunskaper, varigenom tiden fram till dess att vederbörande kan tjänstgöra som tolkar blir kortare. För det andra är det en god idé också av det skälet att det ger en meningsfull verksamhet för människor som kommer till vårt land.

Alltför många gånger när människor kommer hit struntar vi i att ta till vara de egenskaper och de kunskaper som de bär med sig hemifrån. Det är därför som vi så ofta tenderar att få diskutera invandrarfrågor som problem snarare än som en möjlighet att dra nytta av erfarenheter och kunskaper som det svenska samhället inte hade tidigare.

Anf. 78 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det verkar nu som om utbildningsministern läser innantill ur min kladd. Jag får väl bara uttrycka min glädje över detta svar och över att vi har en borgerlig regering som tar tag i dessa frågor, både med tanke på de invandrare som vi har och – kanske i synnerhet – med tanke på det stora behov som vi har och kommer att ha av värdiga tolkar i ett fortsatt samarbete inför och vid en full integrering i EG.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:382 om utbildning av yrkesofficerare till grundskolelärare

Anf. 79 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Carl-Johan Wilson har frågat mig om mina möjligheter att vidta åtgärder för särskild vidareutbildning av yrkesofficerare.

Jag anser det personligen värdefullt och angeläget att rekryteringen till läraryrket vidgas och att personer med olika yrkes- och utbildningsbakgrunder skall kunna bli lärare. Det berikar skolan och öppnar läraryrket för fler. Detta framhöll jag för övrigt redan i lärarpropositionen förra våren.

Förutsättningarna är emellertid att den blivande läraren uppfyller kraven på ämneskunskaper samt går igenom den praktisk-pedagogiska delen av lärarutbildningen som krävs av alla lärare. Värdering av ämneskunskaper – dvs. av nivå och relevans för skolan –, uppläggning av utbildningen etc. ankommer det på universitet och högskolor att svara för.

Jag utgår från att universitet och högskolor sköter rekrytering och organisation av lärarutbildningen på ett sådant sätt att det inte skall finnas behov av några särskilda åtgärder från min sida, för att de av Carl-Johan Wilson eftersträvade och viktiga utbildningarna skall komma till stånd.

Anf. 80 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag tackar så mycket för svaret. Min förhoppning är att det svar som utbildningsministern ger här skall innebära sådana signaler till de högskolor som kan vara aktuella att de får en liten puff i sin ambition att göra något åt det här.

Vid Kristianstads högskola genomgår för närvarande ett tjugotal yrkesofficerare denna utbildning, och vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm har man just nu överläggningar med militären på Gotland för att lösa denna fråga.

Ett problem är att man inte i förväg tycks kunna ange hur lång extra utbildning som dessa officerare behöver. Jag har därför en följdfråga till utbildningsministern: Kan man tänka sig att yrkesofficerare som vill påbörja lärarutbildning kan redan från början provas på något sätt, så att de innan utbildningen börjar vet hur mycket extra utbildning de behöver?

Anf. 81 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Låt mig bara som ett ytterligare understrykande av bakgrunden poängtera hur viktigt det är att bl.a. denna yrkeskategori får en möjlighet att verka också i skolan. Jag är helhjärtat övertygad om att skolan blir bättre, om många olika egenskaper får möjlighet att mötas av elevernas nyfikenhet. Yrkesofficerarna är *en* kategori som jag gärna ser i skolarbetet.

Den konstruktion för lärarutbildningarna som vi numera har är tvåfaldig. Dels finns det möjlighet att genomgå lärarutbildning av så att säga konventionellt slag, dvs. en sammanhållen utbildning, dels finns det möjlighet att till en annan utbildning av tillräckligt djup och tillräcklig bredd lägga en pedagogisk utbildning om 40 poäng.

I denna utbildning finns det i dag plats. Det råder alltså inte någon platsbrist när det gäller att ta hand om de grupper som Carl-Johan Wilson understryker att det är betydelsefullt att vi tar om hand.

Jag utgår ifrån att högskolorna när de erbjuder denna typ av platser och dessutom samarbetar med de militära myndigheterna gör allt vad som står i deras förmåga för att vägleda de blivande lärarna med yrkesmilitär bakgrund om kraven för yrket och även ger dem råd om deras lämplighet att välja läraryrket.

På det sättet tror jag att vi kan hjälpa varandra, ge skolan en ny erfarenhet och ge f.d. yrkesmilitärer en ny framtid.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Anf. 82 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag har ett par kompletterande frågor:

1. Har varje högskola för lärarutbildning formellt sett möjligheter att göra en prövning av det slag som utbildningsministern här nämnde?

2. Kan varje högskola också avgöra om den praktisk-pedagogiska utbildning som behövs kan avkortas för de här yrkesofficerarna? En poäng med detta skulle ju vara att yrkesofficerarna redan har pedagogisk utbildning och pedagogisk träning som, precis som utbildningsministern antydde, också skulle kunna komma till nytta i skolan. Mot den bakgrunden vore det illa om detta inte skulle kunna påverka den pedagogiska utbildningens längd. Så är tydligen inte fallet nu.

Kan alltså varje högskola själv besluta om nämnda avkortning?

Anf. 83 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Carl-Johan Wilson påpekar mycket riktigt att det inte bara är den här nämnda yrkeskategorin utan också andra som till en ny akademisk utbildning tar med sig erfarenheter som är värda någonting också enligt akademiska standarder. Därför har vi ett system både lokalt och, inte minst, centralt när det gäller att evaluera de kunskaper som man för med sig för att se om något kan tas bort från den utbildning som man söker sig till – just med hänsyn till att en person redan har kunskaper från tidigare utbildning.

Den möjlighet som frågan gällde finns alltså. Men i ärlighetens namn vill jag understryka att den 40-poängsutbildning i praktisk pedagogik som krävs av varje lärare redan nu är kort med tanke på de stora krav som lärarna ställs inför. Möjligheten finns alltså att göra nämnda typ av prövning och också att medge en nedsättning av tiden, om det skulle visa sig att det finns gamla kunskaper som motiverar detta.

Anf. 84 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag tar mig friheten att, med viss glädje, göra en sammanfattning så att utbildningsministern inte riskerar att jag presenterar hans idéer på ett felaktigt sätt.

Jag har uppfattat att varje högskola har möjlighet att pröva behörigheten för både ämneskunskaper och för pedagogisk färdighet beträffande nämnda kategorier.

Om det visar sig att de här yrkesofficerarnas pedagogiska utbildning och erfarenhet är så bra att skolan kan tillgodogöra sig deras tjänster utan den 40 poäng långa utbildningen, kan alltså en nedkortad pedagogisk del komma i fråga.

Anf. 85 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag vill inte framstå som petig, men för att rätt skall vara rätt skall det tilläggas att det är de lokala högskolorna tillsammans med de båda

centrala myndigheterna, dvs. Verket för högskoleservice och Kanslersämbetet, som universitetskanslern ansvarar för, som har att svara för denna bedömning.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1992/93:364 om polisens planer om att förebygga brott och om offentlighetsprincipen

Anf. 86 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Nils Nordh har frågat justitieministern om hon avser att göra undantag för brottslingar att genom åberopande av offentlighetsprincipen få tillgång till polisens aktionsplaner för förebyggande av brott. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Offentlighetsprincipen innebär bl.a. att den som begär det har rätt att ta del av allmänna handlingar hos statliga och kommunala myndigheter. Denna rätt är reglerad i grundlag och tillkommer alla medborgare. Offentlighetsprincipen kan dock begränsas om det är påkallat med hänsyn till vissa i tryckfrihetsförordningen uppräknade intressen. Begränsningarna skall anges i en särskild lag, sekretesslagen.

Det är alltså stor skillnad mellan att undanta en grupp medborgare, i det här fallet brottsligt belastade, från den grundlagsfästa rättigheten att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar och att sekretessbelägga material, dvs. undanta material från offentligheten.

Bortsett från att rätten att ta del av allmänna handlingar är grundlagsfäst skulle det vara en praktisk omöjlighet att undanta en viss grupp från denna rättighet. Hur skulle en avgränsning kunna ske? Skulle bara de undantas som dömts för vissa brott? Skulle de undantas hela livet? Skulle deras familjer också undantas? Kanske också deras goda vänner? Frågorna blir många och omöjliga att besvara.

Nej, offentlighetsprincipen måste gälla för alla.

Tryckfrihetsförordningen gör det däremot möjligt att begränsa rätten att ta del av allmänna handlingar med hänsyn till intresset av att förebygga eller beivra brott. I sekretesslagens femte kapitel finns också flera bestämmelser som gör det möjligt att hålla uppgifter inom t.ex. Polisens brottsförebyggande verksamhet sekretessbelagda. Sålunda kan, enligt 5 kap. 1 §, uppgifter som rör resurs- och organisationsfrågor, arbetsrutiner, spaningsmetoder, patrulleringsvägar, tjänstgöringslistor m.m. sekretessbeläggas. Sekretessen för uppgifterna är emellertid inte absolut, utan ett skaderekvisit skall vara uppfyllt. Sekretess gäller för uppgifterna under förutsättning att det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Det betyder att Polisen kan hemlighålla planer på aktioner mot brott.

Det ankommer på den myndighet som förvarar en handling att vid varje begäran om ett utlämnande av en allmän handling göra en skadeprövning. Skadeprövningen skall göras oavsett vem som begär handlingen.

Anf. 87 NILS NORDH (s):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret, men jag uppfattar det som ett ja så.

Jag har frågat om justitieministern avser att göra några undantag. När jag läste en artikel i Aftonbladet, där det stod att maskeradligans ledare hade fått rätt att ta del av Polisens aktionsplaner, blev jag faktiskt upprörd. Ja, jag kan säga att jag blev upphetsad. Det är bakgrunden till min fråga.

Det kan inte vara rimligt att vi – när detta på ett enkelt och smidigt sätt kan undvikas – riskerar att vårt rättssamhälle raderas. Det är ju vad som egentligen sker.

Enligt vad som sägs i den senare delen av svaret har alltså tre kammarrätter undanröjt de möjligheter som statsrådet pekat på när det gäller Polisens aktionsplaner. Det är i varje fall min uppfattning. I helgen fick jag ta emot många telefonsamtal från poliser i Jönköpings län. Varför skall vi upprätta planer när vi inte får möjligheter att hålla dem för oss själva för att därmed kunna förebygga brott? frågar de.

Jag förstår polisernas reaktioner, dvs. deras upphetsning och irritation över just det här utslaget i kammarrätterna. Polisernas arbetssituation blir härmed, som de själva säger, omöjlig när det gäller att förebygga brott. Polisen får alltså gripa in först när ett brott begåtts.

Anf. 88 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag kan naturligtvis inte kommentera de enskilda fall som Nils Nordh tar upp. Jag kan bara säga att de här uppgifterna till att börja med uppenbarligen var sekretessbelagda. Men sedan har domstolarna prövat om de i fortsättningen skall vara sekretessbelagda eller om de skall vara allmänna handlingar med utgångspunkt i det skaderekvisit som ges i sekretesslagen. Man har funnit att sådana här uppgifter bör vara allmänna handlingar.

Såvitt jag förstår är Nils Nordh mera ute efter ett besked i frågan om man inte kan undanta brottsbelastade personer från möjligheten att få ut allmänna handlingar. Det framgår av mitt frågesvar dels att det är en grundlagsfäst rätt för alla medborgare att ta del av allmänna handlingar, dels att det är praktiskt omöjligt att avgränsa en grupp personer som skulle vara brottsligt belastade från möjligheten att ta del av handlingar. En person som är brottsligt belastad kan naturligtvis, även om vederbörande inte kan ta del av handlingarna, vända sig till någon annan som kan få ut handlingarna.

En annan sak i detta sammanhang som jag också vill framhålla är att vi har ett anonymitetsskydd när det gäller att få ut allmänna handlingar. Skulle vi ta in undantag för vissa personer som inte skulle få ut allmänna handlingar, skulle vi bli tvungna att avstå från anonymitetsskyddet. Den som begär att få ut allmänna handlingar måste då nämligen visa legitimation.

Anf. 89 NILS NORDH (s):

Herr talman! Jag har framställt min fråga utifrån vad kammarrätterna uttalat. De gav alltså grova brottslingar, interner, rätt att ta del av Polisens planer. Det var inte en utomstående som begärde att få ta del av handlingarna, utan det gjorde de här namngivna människorna. Och de fick också rätt att ta del av handlingarna.

Vart skall det bära hän om alla brottslingar gör på precis samma sätt? Jag ser inte att Polisen har möjligheter att agera i förebyggande syfte om sådana här uppgifter skall spridas ut till vem som helst. Också allmänheten reagerar på just detta.

Anf. 90 ANDRE VICE TALMANNEN:

Får jag bara erinra om att enskilda fall inte får diskuteras i kammaren.

Anf. 91 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Det här är en sida av offentlighetsprincipen som vi, enligt vad som sagts från samtliga riksdagspartier, bör värna om. Offentlighetsprincipen innebär alltså att alla medborgare har rätt att få ut allmänna handlingar, som jag påpekade redan i mitt frågesvar.

Kammarrätten kan inte göra undantag för olika grupper när det gäller allmänna handlingar. Är en handling allmän, skall den också lämnas ut.

Sedan har man, som jag också nämnt, möjlighet att sekretessbelägga handlingar. Därefter får man göra en skadeprövning för att se om det innefattar skada eller inte att en handling lämnas ut. Vederbörande myndighet kan då göra bedömningen att det inte innefattar skada. I det här fallet prövas – som sägs i 5 kap. 1 §, som det ju är fråga om – om syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Den uppgiften läggs alltså på den skadeprövande myndigheten.

Anf. 92 NILS NORDH (s):

Herr talman! Bara en fråga: Anser statsrådet att kammarrätternas förfarande när det gäller sekretessbelagda handlingar är riktigt i det här läget?

Jag begär inte att statsrådet skall agera, utan jag vill bara veta vad som är statsrådets personliga uppfattning.

Anf. 93 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag kan inte kommentera hur kammarrätterna dömer. Nils Nordh vet mycket väl att det är så. Jag kan inte heller ge en personlig uppfattning till känna.

Jag kan bara säga att jag inte ämnar vidta någon åtgärd med anledning av detta. Det är på det här sättet som offentlighetsprincipen fungerar i vårt samhälle. Dessutom har vi sagt oss att vi skall vara ense om att vi skall värna om offentlighetsprincipen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1992/93:385 om bilförmån för taxiägare

Anf. 94 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig om vilka åtgärder jag planerar vidta beträffande skatteomläggningens effekter för taxiägare som beskattas för bilförmån.

Genom 1991 års skattereform skärptes beskattningen av förmån av fri bil. Denna förmånsbeskattning gjordes även tillämplig på egenföretagare som för privat bruk använder en bil som ingår i dennes näringsverksamhet.

Värderingen av bilförmånen sker på ett starkt schabloniserat sätt och utgår från att bilens privata körsträcka uppgår till 1 500 mil om året.

Vissa jämningsmöjligheter finns dock. Enligt Riksskatteverkets rekommendationer föreligger skäl för jämkning nedåt för t.ex. taxibil om bilen används i verksamheten i sådan omfattning att betydande hinder föreligger att använda bilen privat, exempelvis när bilen körs i skift. Jämkning bör ske till lägst ett halvt basbelopp, dvs. för närvarande 17 200 kr. För jämkning bör fordras att bilen är anskaffad enbart för verksamheten och för yrkesmässig personbefordran.

Enligt vad som upplysts mig har på Riksskatteverkets initiativ frågan om förmånsbeskattningen av bilar tagits upp till diskussion inom skatteförvaltningen i syfte främst att säkerställa en enhetlig bedömning i hela landet.

Reglerna kan uppenbarligen leda till att förmånsvärdet i det enskilda fallet framstår som alltför högt om den privata körningen kraftigt understiger den körsträcka schablonen bygger på. Den enskilde upplever naturligtvis detta som orättvist. Mot detta får i och för sig vägas dels att möjligheten att disponera en bil för privat bruk i sig har ett betydande värde även om den privata körsträckan är relativt obetydlig, dels de administrativa svårigheterna med att ta hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet.

Det skulle enligt min mening emellertid vara önskvärt att förmånsreglerna i större utsträckning än nu tar hänsyn till den faktiska körsträckans längd. I olika sammanhang har redovisats hur tillämpningen av nuvarande regler gett orimliga effekter. Jag är dock medveten om att det föreligger svårigheter att åstadkomma en sådan förändring utan att det ger upphov till bl.a. administrativa komplikationer för arbetsgivare och skatteförvaltning. Det finns emellertid anledning att pröva möjligheterna att uppnå förbättring av sambandet mellan körsträcka och förmånsvärde. Jag har av bl.a. denna anledning initierat en översyn av reglerna om beskattning av bilförmån. När denna översyn, som för närvarande sker internt inom Finansdepartementet, är klar kan det därför finnas anledning att ta upp frågan om eventuella ändringar i de aktuella reglerna.

Jag vill avslutningsvis också i sammanhanget framhålla det angelägna i att Riksskatteverket bevakar att tillämpningen av de nuvarande reglerna sker på ett enhetligt och korrekt sätt.

Anf. 95 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag tackar Bo Lundgren för det rappa svaret. Jag ställde ju frågan först i fredags. Av svaret ser jag att en del åtgärder redan har vidtagits efter den uppvaktning som i mitten av januari gjordes hos Bo Lundgren. Delegationen bestod av taxiägare i speciellt Västernorrlands län, som har drabbats av den tolkning som görs där.

Uppenbarligen får taxiägare i Västernorrland inte ett förmånsvärde baserat på det halva basbelopp, som nämns i svaret, utan landsvägstrafiken undantas. I och med att landsvägstrafiken undantas från möjligheten till ett

halvt basbelopp blir konsekvensen att hela värdet, dvs. 35 % av Riksskatteverkets prissättning av bilar, tillämpas.

I många fall anpassar man storleken på bil när det gäller landsvägstrafiken till de krav som ofta ställs från kommunens sida, vilken många gånger är den stora kunden till de här taxiägarna. Det leder till att taxiägarna inte sällan måste uppge beloppet 90 000 kr som förmånsvärde. Därpå skall det läggas 20 % moms, vilket betyder 18 000 kr i skatt. Därtill kommer det egenavgifter med 25 % och inkomstskatt, vilket innebär att – även om man inte kommer upp till skattegränsen 200 000 kr – marginalskatten blir 60 %. Man betalar alltså 54 000 kr i skatt. Det tycker jag är fel.

Jag frågar därför: Hur länge kommer det att dröja innan de här åtgärderna som nämns i svaret kommer att förverkligas?

Anf. 96 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag är fullt medveten om det problem som har redovisats mig, bl.a. vid besöket i Sundsvall. Jag kan också inse problemet och förstå de synpunkter som har lämnats.

Principen är ju att riksdagen stiftar lag mot bakgrund av vad regeringen föreslår – emellanåt kan det även vara fråga om att riksdagen stiftar lag på egen hand, även om det inte är normalfallet. Tillämpningen hanteras därefter av skattemyndigheterna, som i det här fallet. Det finns också en utväg att frånga en fullkomligt hundra procentigt stel tillämpning, med den jämkningsmöjlighet som har införts. Självfallet skall den jämkningsmöjligheten, när det finns förutsättningar för det, kunna tillämpas.

Jag är medveten om att det förekommer fall där effekterna – åtminstone betraktat utifrån – förefaller bli orimliga. Det är då i första hand för Riksskatteverket och skattemyndigheterna att se till att med utgångspunkt ifrån lagstiftningen rimligare effekter nås. Om det skulle visa sig att tillämpningen skapar den här typen av problem är det självklart att vi måste överväga att ändra lagstiftningen. Det kan i så fall knappast komma att ske före den 1 januari 1994. Min utgångspunkt är att när det finns jämkningsregler och förutsättningar att tillämpa dem, skall de naturligtvis också tillämpas.

Anf. 97 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag tackar för den upplysningen. Den kompletterar tidigare svar.

Vi står här och diskuterar den här frågan väldigt lugnt, eftersom problemet ligger så långt ifrån oss. Verkligheten för dessa taxiägare är att de har taxerats retroaktivt för inkomster under 1991 och 1992 med det här förmånsvärdet, som avviker så mycket från det förmånsvärde som tillämpas i branschen i landet i övrigt.

Därtill kommer att taxiägarna, när det gäller den F-skatt som de skall börja betala den 1 april, måste betala skatt som är baserad på inkomster under 1991, plus kvarskatt. Det innebär i princip att de här taxiägarna i dag inte har de inkomster som gör det möjligt att betala kvarskatt och preliminär skatt. De lägger ned verksamheten.

Jag tycker att det trots allt är något upprörande att det inte skall gå att få

ett besked så fort som det både är lämpligt och är motiverat när det gäller de här taxiägarnas problem.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Anf. 98 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag kan inte och vill inte diskutera enskilda fall och den bedömning som kan göras i sådana fall. Men rent generellt hoppas även jag att man, i den mån det finns tveksamheter, ser till att snabbt undanröja eventuella osäkerheter.

Om det skulle visa sig att skattemyndigheterna bedömer att lagen inte kan tillämpas på annat sätt än att orimliga effekter uppnås, då måste vi självfallet ändra lagstiftningen. Det finns vissa regler för hur detta skall gå till. I normalfallet rör det sig om ett årsskiftesbeslut – den 1 januari 1994. Låt oss studera frågan ytterligare och utgå ifrån att tillämpningen kommer att ske på ett korrekt sätt och på ett sätt som ger rimliga effekter.

Anf. 99 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Kan man också utgå ifrån att den förändring som förhoppningsvis kommer väldigt snabbt även sker retroaktivt? Även om vi tillhör ett parti som inte tycker om retroaktiv beskattning, kan man ju tänka sig att vara positiv till retroaktiva förändringar som skapar bättre förutsättningar för de här företagen att verka framöver.

Anf. 100 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt oss ta en fråga i taget och inledningsvis utgå från att tillämpningen kommer att ge rimliga effekter.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1992/93:386 om antagningen till gymnasie- och vuxenutbildningen

Anf. 101 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Birger Andersson refererar till mitt svar i december 1992 på en fråga om specialkurser. Han vill veta vilka åtgärder jag har vidtagit sedan dess, och vilka ytterligare åtgärder jag är beredd att vidta.

Låt mig först konstatera att det bara är ett par år sedan riksdagen beslutade om det nya mål- och resultatnriktade styrsystemet för skolväsendet. Genom det fick kommunerna en betydande frihet och ett betydande ansvar när det gäller inriktningen av skolväsendet. Det är kommunerna som har det fulla ansvaret under löpande verksamhetsperiod för att verksamheten bedrivs i enlighet med de övergripande mål som riksdag och regering har fastställt.

Skolverket svarar för uppföljning och utvärdering. Resultaten därav redovisar verket i en fördjupad anslagsframställning vart tredje år. Den första kommer till hösten 1993. Det är viktigt att regeringen får ett gediget underlag. Regeringen har i särskilda direktiv för denna anslagsframställning ålagt

Skolverket att redovisa i vilken utsträckning kommunerna erbjuder vuxna utbildning, som svarar mot deras efterfrågan och behov.

När den fördjupade anslagsframställningen kommer i höst, skall jag mycket noggrant se på de problem som Skolverket kan komma att redovisa. Dessförinnan finner jag ingen anledning att föreslå någon ändring i det styrsystem som nyss har införts.

Självklart känner jag stor oro, om det finns tendenser till att en del av yrkesutbildningen i Sverige riskerar att försvinna eller om den bara står öppen för vissa sökande. Jag vet att åtskilliga sökande har klagat på att de inte får gå den utbildning som de har sökt till, därför att hemkommunen inte åtar sig att betala interkommunal ersättning.

Jag har nyligen begärt att Skolverket skyndsamt skall redovisa för mig det aktuella läget när det gäller överklagandeärenden, specialkurser och gymnasial vuxenutbildning.

Anf. 102 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag vill belysa min fråga med ett par exempel.

Låt oss ta två systrar som går igenom gymnasieskolan. Den ena systemen går ut en samhällsvetenskaplig linje och kommer därefter in på en påbyggnadskurs inom gymnasieskolan, exempelvis i vårdsektorn.

Den andra systemen går ut social linje, vill efter ett tag utbilda sig inom vårdsektorn och kommer då att söka sig till en specialkurs med särskilda behörighetskrav. Hemkommunen nekar. Det innebär att vederbörande inte kommer in på den utbildning som hon sökt till.

Ett annat exempel som jag vill ge gäller en lantbrukarson, som i slutet av 1980-talet gick fordonsteknisk utbildning. Ett par år senare vill han skaffa sig lantbruksutbildning. Han söker till en 40-veckorskurs inom lantbruk, men hemkommunen vägrar att betala interkommunal ersättning. Grannkommunerna däremot betalar för sina ungdomar, som därför kommer in på kursen.

Det finns många sådana exempel. Jag kan också säga att förtvivlade föräldrar och ungdomar erbjudit sig att själva betala utbildningen, när deras hemkommun har vägrat. Så här får det inte gå till, som jag ser det.

Nu vill jag referera till vad statsrådet sade i december 1992: Jag är inte beredd att stillatigande se att de flesta inte kan skaffa viktiga yrkesutbildningar. Om ingen kommer att gå vissa utbildningar, får det tråkiga konsekvenser för arbetsmarknaden.

När jag ser statsrådets svar här, tycker jag att det ungefär verkar som så att statsrådet vill vänta och se. Jag hade för min del förväntat mig att betydligt mer kraftfulla åtgärder hade föreslagits.

Anf. 103 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag hade kunnat hjälpa till att göra listan längre med exempel på de problem som vi får information om. Efter att ha diskuterat vad man kan tänka sig att göra för att åtgärda dessa problem har jag emellertid konstaterat att vi inte kommer ifrån ingrepp i de styrsystem som riksdagen har beslutat om. Jag tycker därför att det är oerhört viktigt att få ett gediget beslutsunderlag från Skolverket.

Den allvarliga situationen för de ungdomar som det här handlar om har emellertid gjort att jag från Skolverket har bett att få en preliminär bedömning. Man har genomfört en mätvecka under oktober, och man kommer att genomföra flera. Det finns också en mängd överklagandeärenden som man kan studera. Jag hoppas därför att jag relativt snart skall ha ett något bättre underlag än vad jag har i dag, som belyser om det finns en tendens eller om det är enstaka händelser som vi får in rapporter om.

Vi har också vidtagit den åtgärden – som framgår av regeringens budgetförslag som lagts på riksdagens bord – att vi när det gäller teknikerutbildningen, som är en utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen i dag, sagt att vi vill att riksdagen skall ge kommunerna skyldigheten att betala interkommunal ersättning om utbildningen inte erbjuds i hemkommunen. Vi säger också att detta skulle kunna gälla en del andra utbildningar och vill ha ett bemyndigande till regeringen att göra en bedömning därvidlag. Det är en markering av att vi menar allvar med mina uttalanden i december förra året, samtidigt som vi inser att vi går in på ett område där vi litet grand petar på det ansvar som vi gett kommunerna. Jag vill fortfarande tro att kommunerna är "vuxna" nog att ta det ansvaret och fatta långsiktigt kloka beslut.

Anf. 104 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! År 1992 kom ca 1 500 överklaganden in till Skolverkets överklagandenämnd. Ett mera normalt antal skulle kanske ha varit 100 eller 200. Jag tycker att antalet överklaganden väldigt väl belyser dessa frågor. Dessutom vet statsrådet säkert att en hel del av besluten inte får överklagas enligt gällande regler. Så det är väldigt många fler som känner sig orättvist behandlade.

Med anledning av det statsrådet nu säger om att hon begärt att Skolverket skyndsamt skall redovisa det aktuella läget när det gäller överklagandeärenden, specialkurser och gymnasial vuxenutbildning, skulle jag vilja fråga: Vad menas med "skyndsamt"? När kommer Skolverkets utredning?

Anf. 105 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag talade med Skolverkets generaldirektör för någon vecka sedan om detta och begärde det muntligt. Det har nu bekräftats genom ett brev, som bör ha gått i väg vid det här laget och där jag litet grand går in på detaljer i fråga om vad jag menar med en sådan utredning. När jag säger "skyndsamt" utgår jag ifrån att det tar någon vecka, men jag törs inte i dag ge något besked om exakt hur snabbt det kan gå.

Det handlar ju om att försöka få en ännu tydligare bild. Det finns anledning för oss att skaffa fram den bilden, inte minst mot bakgrund av frågan om man skall ge ett bemyndigande till regeringen när det gäller teknikerutbildningen. Såvitt jag förstår finns det inom en del partier här i riksdagen tveksamheter till om man skall fatta ett sådant beslut.

Jag tror att det är oerhört centralt att ungdomar som vill fullfölja sin yrkesutbildning också har den möjligheten, och inte är beroende av vilken kommun de bor i. Så är det tyvärr i dag.

Anf. 106 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! När det gäller bemyndigande fick regeringen, om jag inte minns alldeles fel, ett bemyndigande redan under våren 1992. Regeringen hade alltså möjlighet att utnyttja det i vissa sammanhang.

Det är riktigt som statsrådet säger att man i fråga om teknikerutbildningen har kommit med ett förslag som, såvitt jag kan förstå, innebär att kommunerna i framtiden inte kan säga nej. Jag skulle vilja fråga: Är det en öppning som statsrådet avser att utnyttja även i andra sammanhang? Jag för min del ser gärna att regeringen får ett bemyndigande. Det finns ganska många mer lågfrekventa utbildningar som i så fall borde falla inom samma ram som teknikerutbildningen. Är det statsrådets avsikt att öka antalet kurser? Det kan inte bara röra sig om teknikerutbildningen.

Anf. 107 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! För närvarande är det teknikerutbildningen som är aktuell, men låt oss säga så här: Det finns ett antal yrkesutbildningar och vidareutbildningar som faller inom ramen för det som i dag är specialkurser och påbyggnadsutbildningar. Liknande utbildningar finns på andra yrkesområden, men då ligger de under högskolan.

Jag tror att det är nödvändigt att se till att vissa smala yrkesutbildningar finns tillgängliga för elever från hela landet. Då kan man välja att fatta centrala beslut på litet olika sätt. Det är det jag vill ha ett ordentligt underlag för, eftersom det något bryter det mönster som vi har för den nya ansvarsfördelningen inom skolan. Jag är inte beredd att göra allvarliga ingrepp i det kommunala ansvar som kommunerna nu har fått. Jag tror att decentralisering är rätt, men vi måste se till att möjligheterna för elever att söka till vissa yrkesutbildningar inte försvinner eller begränsas. Annars har vi fått ett problem som inte var förutsett och som ingen heller är intresserad av att ha.

Anf. 108 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skulle vilja säga som så att den tidigare regeringen borde ha uppmärksammat och den nuvarande måste uppmärksamma dessa frågor på ett helt annat sätt än man gjort. Man är inne på en farlig väg när man införde de breda och enhetliga programmen. Det innebär med andra ord att det finns en mycket stor risk att mångfalden och flexibiliteten försvinner ur vårt utbildningssystem.

Som jag ser det måste det finnas plats för lågfrekventa utbildningar, och det måste finnas plats för olika former av påbyggnadsutbildningar osv. Det kan inte vara rimligt att en elev som är 15–16 år definitivt skall bestämma sig för vilket yrkesområde han eller hon skall syssla med sedan. Det måste finnas flexibilitet, valfrihet och mångfald i vårt framtida utbildningssystem. Därför statsrådet min uppfattning i det avseendet?

Anf. 109 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Mitt svar är ja. Jag vill också säga att jag tycker att det – förutom att man inte kan välja så tidigt – skall vara möjligt att välja en bredare grundutbildning i gymnasieskolan, även om man så småningom kommer på att man vill söka till en speciell yrkesutbildning. Den möjligheten är

tyvärr just nu något begränsad. Det är ett fel som har kommit in i det nya systemet och som vi kanske måste göra någonting åt.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Anf. 110 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag har en känsla av att statsrådet vill så väl och att vi i många avseenden är ganska överens. Men jag tycker nog att det är väldigt viktigt att statsrådet tar itu med dessa frågor. Jag skulle vilja säga att det kanske är viktigare än att arbeta väldigt hårt med ett framtida betygssystem. Här har vi alltså många exempel på hur elever som har goda betyg och är studiemotiverade sätts åt sidan under det att elever med sämre meriter och sämre intressen kommer in på den utbildning som de sökt till. Så tycker jag inte att det får vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

20 § Svar på fråga 1992/93:368 om riskkapital för småföretagen

Anf. 111 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Martin Nilsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förstärka de icke nystartade småföretagens tillgång på riskkapital.

Riksdagen beslutade i november 1992 om riktlinjer för utskiftningen av vissa medel ur de förutvarande löntagarfonderna. Sex riskkapitalbolag och två portföljförvaltande bolag har tillförts totalt 6,5 miljarder kronor.

Utskiftningen till privata ägare är nu i allt väsentligt genomförd. Det innebär att verksamheten bedrivs i enlighet med resp. bolagsordning. Riskkapitalbolagen skall på kommersiella grunder investera i små och medelstora företag genom att förstärka företagens egna kapital. Det ökar möjligheterna för banker att lämna lån. Därigenom främjas dessa företags långsiktiga utveckling.

Samtidigt skall verksamheten leda till god och långsiktig avkastning för riskkapitalbolagens ägare, vilket måste beaktas i investeringsverksamheten.

Industri- och nyföretagarfonden tillförs nu ökade resurser och kommer att handlägga frågor om stöd till utvecklingsprojekt och nyföretagarlån. Stödet till produktutveckling m.m. avser i första hand redan tidigare etablerade företag.

De regionala utvecklingsfonderna har möjlighet att lämna lån m.m. på hög risknivå till små och medelstora företag, även sådana som inte är nystartade. Denna möjlighet passar i de fall som Martin Nilsson berör i sin fråga. Flera av utvecklingsfonderna har resurser kvar för nyutlåning. Fondernas verksamhet utreds för närvarande.

Jag vill betona att regeringens småföretagspolitik i huvudsak är inriktad på generella åtgärder, såsom skattesänkningar och avreglering. Slutligen vill jag erinra om att statsmakterna har beslutat om insatser för att tillförsäkra fortsatt verksamhet i vissa banker. Dessa åtgärder är av fundamental betydelse när det gäller småföretagens framtida möjligheter att få lån.

Anf. 112 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag tycker dock inte att svaret var helt tillfredsställande.

Denna fråga har sin bakgrund i situationen för ett enskilt företag. Jag har inte närmare gått in på det fallet, eftersom jag vet att näringsministern inte kan yttra sig om det. Det rör ett enskilt företag i min hemtrakt i Gnosjö, Gislaved, det svenska småföretagandets Mecka, som det ibland kallas.

Det stora problemet för svenska småföretag är just nu tillgången på riskkapital. Det är inte en enstaka företeelse, utan det är en reaktion som vi möter ganska ofta när vi i olika sammanhang är ute och talar med representanter för näringslivet. När man hör näringsministerns beskrivning av läget och verkligheten kan man tyvärr till viss del märka att den inte överensstämmer i alla avseenden med den beskrivning som småföretag i min hemregion ger mig.

De nya riskkapitalbolag som skall tillförsäkra tillgång på kapital gör det först och främst genom ägartillskott. Småföretagen i min hemregion, och säkert på många andra ställen, är inte speciellt intresserade av att bli socialiserade eller övertagna i en eller annan form av riskkapitalbolag. Industri- och nyföretagarfondens produktutvecklingsstöd riktar sig främst till nyföretagande, och man har mycket svårt att få resurser därifrån. Dessutom är utvecklingsfondernas medel i det närmaste slut och mycket svårt att få.

Detta visar att statliga insatser är en nödvändighet när den finansiella marknaden inte klarar av situationen. Det är viktigt att man nu inte låter marknadseuforin gälla. Om inte annat borde finansministerns tilltro till bankerna och det finansiella systemet uppmärksammas av näringsministern.

Det som nu behövs är nya former och ännu mer nya medel. Det är det jag vill ha från näringsministern. Jag hoppas att han kan ge mig besked i nästa inlägg.

Anf. 113 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först skall konstateras att de svenska småföretagens egna kapital är mycket lågt jämfört med företag i nästan hela Västeuropa. Det är en följd av en hårdbeskattning av denna kategori företag i Sverige under lång tid. Det gör att de är mer sårbara.

Det finns mycket pengar i banksystemet totalt sett i form av lånekapacitet, ungefär 1 000 miljarder. Statliga medel kan aldrig ersätta dem. Det är därför vi går in med bankgarantin, så att bankerna skall börja bedriva mer normal verksamhet med vanlig kreditgivning.

Riskkapitalbolagen skall vara kommersiella. Precis som Martin Nilsson säger vill de flesta småföretagare inte ha statliga delägare. Riskkapitalbolagen kan gå in med ett deläggande i bolagen, men de kan också ge vinstandelslån och olika typer av risklån. Det står öppet att använda alla upptänkliga olika instrument.

Dessa riskkapitalbolag representerar de absolut största satsningarna som gjorts i Västeuropa under senare tid på att stärka riskkapitalmarknaden för denna typ av företag. Det kommer alltid att ställas krav på mer medel. Men det är ofta nog krav på subventioner, pengar som vi inte tror skall delas ut med skattemedel. Vi skall i stället se till, vilket vi har gjort, att sänka skatte-

trycket totalt sett för företagen så att lönsamheten ökas och därmed deras förmåga att kunna finansiera sig.

Herr talman! Jag vill till sist nämna att riksdagen under de senaste 14 månaderna har beslutat om skattesänkningar för företag på 40 miljarder kronor per år. Vi har fått konkurrenskraftsförbättringar på uppåt 20 procentenheter, de största i modern tid.

Anf. 114 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag instämmer i vikten av att på olika sätt få konkurrensfördelar för det svenska näringslivet gentemot omvärlden. Det kan konstateras att den största effekten gavs av regeringens – och oppositionens, det skall medges – misslyckande med den ekonomiska politiken. Det har sina både goda och dåliga sidor.

När det gäller bankgarantin och tillgången på riskkapital är det bästa på lång sikt självfallet att bankerna och det finansiella systemet tillgodoser dessa krav. Men det gör de inte i dag, och de kommer antagligen inte att kunna göra det under överskådlig tid. Finansministern har uttalat sig om det kraftiga räntegap som finns. Jag vet inte vad finansministern anser om det. Jag skall inte lägga ord i munnen på henne. Men det finns ett problem med en oerhörd restriktivitet.

Riskkapitalbolagen gör stora satsningar, som näringsministern säger. Det är mycket stora resurser som förs in. Men det är konjunkturen som kräver det. Det finns ingenting som tyder på att medlen behöver minskas.

Anf. 115 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först till riskkapitalbolagen. Det är en mycket stor satsning. De har nu varit i gång i sex veckor. De har ännu knappast haft möjlighet att visa framfötterna och vad de kommer att göra. Vi får utvärdera dem vid ett senare tillfälle när de fått visa upp sig i sin verksamhet.

När det gäller konkurrenskraftsförbättringar medför delvis de stora skattesänkningarna sådana. Sedan håller jag gärna med om att de facto-devalveringen gav en stor förbättring, även om vi gärna hade sett att det i stället hade skett genom ännu större sänkningar av arbetsgivaravgifterna. Det hade blivit bättre ur många synvinklar.

Till sist: Företagen måste ges möjligheter att tjäna pengar. Lån är endast ett substitut för det egna kapitalet. Egentligen har småföretagen för mycket lån i förhållande till det egna kapitalet. De har för låg lönsamhet.

Anf. 116 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Den låga lönsamheten behöver vi inte tvista om. Vi är väl i dessa tider tämligen överens om att det är ett stort problem.

Jag kan hålla med näringsministern om att det ännu så länge är för tidigt att definitivt döma de olika formerna av riskkapitalbolag. Men många svenska småföretag upplever svårigheterna som akuta. Där det finns idéer, framtidstro och optimism finns inte möjligheterna. Det är just detta som jag hoppas att regeringen kommer att studera ytterligare. I centrum för utvärderingen av riskkapitalbolagen måste finnas de svenska småföretagens möjligheter att göra produktiva investeringar.

Anf. 117 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Den uppfattningen delar jag helt och hållet. Hela arbetet med bankgarantin syftar till att tillgodose företagets försörjning av vettiga krediter. Skulle staten gå in ytterligare, skulle vi tvingas låna upp pengar och knuffa ut andra företag från kreditmarknaden för att kunna ge till vissa sorters bolag. Det är det som är problemet. Den typen av operationer är vi inte betjänta av.

Bankgarantin skall däremot syfta till att få en mer normal försörjning av krediter. Det skall den leda till under detta år och under kommande år. Detta skall följas upp, precis som riskkapitalbolagens förmåga att agera. Det skall också göras med ytterligare åtgärder som kan bli aktuella för de mindre och medelstora företagen, bl.a. på skatteområdet.

Anf. 118 MARTIN NILSSON (s):

Herr talman! Det känns skönt att veta att näringsministern avser att göra en sådan översyn. Jag tror dock att det är felaktigt och litet farligt att totalt döma ut möjligheten att staten i olika former lånar till detta. Till viss del lånar man till all verksamhet som staten bedriver i olika former. Jag tror att det är för tidigt att döma ut detta. Det behöver inte innebära att övriga långivare trängs ut. Det är en något förenklad verklighetsbild.

Det bästa vore naturligtvis om de svenska småföretagen kunde klara sig på den ordinarie finansiella marknaden. Men det finns inte någon ordinarie finansiell marknad. De svenska småföretagen kommer därför att behöva ett ännu större riskkapitaltillskott än vad riskkapitalbolagen i dag förfogar över. Regeringen har därmed anledning att återkomma till riksdagen. Det hoppas jag i varje fall.

Anf. 119 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först bör kanske noteras att man skall skilja på lån och riskkapital. Lån skall i normalfallet inte vara riskkapital. Med riskkapitalbolagen markeras att riskkapital verkligen är en form av ägarkapital och att de tar större risk än bankerna.

Jag delar uppfattningen att det är lönsamheten i företagen som först måste prioriteras, därefter en fungerande kreditmarknad. Vi måste sedan se till att vi får ett mycket konkurrenskraftigt skattesystem för småföretagen, vilket vi till dags dato ännu inte har fått fullt ut. En förhoppning är att även få Martin Nilssons stöd för fortsatta förändringar på det området till hösten.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1992/93:330 om etableringsfrihet för tandläkare

Anf. 120 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Liselotte Wågö har frågat mig när total etableringsfrihet införs för tandläkare.

Liselotte Wågö ställer frågan med anledning av ett uttalande av mig i en riksdagsdebatt i juni 1992 om att etableringsbegränsningarna för tandläkare

skulle tas bort under mandatperioden – dvs. före valet i september 1994 – samtidigt som det i budgetpropositionen för år 1993/94, bil. 6, har angivits att etableringsfrihet skall införas stegvis för bl.a. tandläkare.

Jag har i mitt svar på Liselotte Wågös fråga utgått från att hon med etableringsfrihet för tandläkare avser fri anslutning till tandvårdsförsäkringens ersättningssystem.

Som Liselotte Wågö väl känner till pågår för närvarande en översyn av tandvårdsförsäkringen som skall vara avslutad inom en månad. I den budgetproposition som hon återoppar har i anslutning till redovisningen av denna översyn på s. 46–47 angivits följande: ”Efter sedvanlig remissbehandling av översynens förslag avses en proposition föreläggas riksdagen med inriktning på förslag om förändrad tandvårdsförsäkring och fri anslutning av tandläkare till försäkringen som skall träda i kraft den 1 januari 1994.”

Sammanfattningsvis är alltså regeringens målsättning att under hösten 1993 förelägga riksdagen förslag om både en ändrad tandvårdsförsäkring och en fri anslutning av tandläkare till densamma med ett beräknat genomförande fr.o.m. den 1 januari 1994.

Anf. 121 LISELOTTE WÅGÖ (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Jag är mycket tacksam för det svar som jag har fått, därför att statsrådet och jag har ju tidigare varit rörande överens när det gäller både etableringsfriheten för tandläkare och att den är en viktig ingrediens i ett nytt tandvårdssystem.

Vi är också överens om många andra viktiga frågor i detta system, vilka kan tyckas ligga litet grand utanför det hela. Det gäller högkostnadsskydd och landstingets monopolställning när det gäller barn- och ungdomstandvården. Vi har också diskuterat specialisttaxan och utbildningskapaciteten, därför att det är fråga om kostnader som är knutna till ett tandvårdssystem.

Jag måste säga att jag blev litet ängslig när jag i budgetpropositionen såg formuleringen om att man stegvis skulle införa etableringsfrihet för tandläkare. Jag uppfattade det också som litet motsägelsefullt när frågan togs upp i samband med den utredning som nu pågår. Jag drar alltså några paralleller till den lagrådsremiss som har lagts angående husläkarsystemet, där man faktiskt stegvis inför etableringsfrihet för specialister, dvs. vissa får etableringsfrihet medan andra lämnas utanför. Detta är bakgrunden till att jag har ställt denna fråga.

När det gäller själva utredningen och dess förslag vill jag informera statsrådet om att jag känner en viss oro över att det med den korta tid som vi har på oss fortfarande finns frågor som inte är lösta. Det handlar om de frågor som vi tidigare har varit överens om, nämligen hur ett högkostnadsskydd skall utformas och hur frågorna om landstingets monopolställning samt specialisttaxan skall lösas. Innan frågorna har klarlagts i utredningen har jag som parlamentariker mycket svårt att i utredningen presentera ett förslag till huvudalternativ. Eftersom det inte brådskar skulle det vara värdefullt att kanske plussa på några månader för utredningens arbete för att få dessa frågor belysta. Hur ser statsrådet på att ge utredningen ytterligare tid för att belysa dessa vitala delar i ett nytt tandvårdsförsäkringssystem?

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 122 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det är trevligt när man är överens, och Liselotte Wågö och jag är överens om mycket, bl.a. att vi skall ha ett nytt tandvårdsförsäkrings-system och att vi skall ha en fri anslutningsrätt för de tandläkare som uppfyller villkoren när det gäller utbildning, och även annat som kan finnas med i det sammanhanget.

Jag skall gärna medge att jag tidsmässigt har drivit på utredningen. Liselotte Wågö tillhör ju också referensgruppen till själva utredningen. Hon känner säkert till utredningens arbete mer i detalj än vad jag gör, skulle jag tro.

Jag har drivit på utredningen av det skälet att jag har velat se till att vi kan uppfylla de utfästelser som den borgerliga regeringen har gjort att försöka klara av det som så länge inte har blivit avklarat, nämligen en fri etableringsrätt eller anslutning till försäkringskassan. Jag är skeptisk till tanken att nu uttala mig för att vi skulle ge utredningsmannen ett par månader till. Jag har svårt att se hur vi då skulle klara de tidsgränser som nämndes i det svar som jag gav nyss och som Liselotte Wågö var så nöjd med.

Anf. 123 LISELOTTE WÅGÖ (m):

Herr talman! Jag har frågat om detta därför att det gäller delar som är vitala om man skall ha ett heltäckande sjukvårdssystem, delar som faktiskt hittills under utredningens gång inte är belysta. När det gäller högkostnadsskyddet har statsrådet och jag tidigare varit rörande överens om att inom ramen för tandvårdssystemets resurser en stor del av medlen måste gå till högkostnadsskyddet, så att vi verkligen skyddar de sämst ställda i försäkringssystemet.

Jag tycker att regeringen har åstadkommit ganska mycket när det gäller besparingar inom de sociala försäkringssystemen, men det är nu oerhört väsentligt att vi på ett seriöst sätt reformerar systemen och kommer med nya system, som är moderna och som så att säga svarar upp mot dagens tandhälsa. Det är då litet förmätet att forcera en sådan här viktig utredning. Jag tror att utredningen som sådan faktiskt skulle vinna på att få ytterligare några månader på sig. Utredningsmannen har ju föreslagit att vissa viktiga delar skall utredas i särskild ordning efter det att man har bundit sig för ett huvudalternativ.

Anf. 124 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag har i dessa delar inte mycket att tillägga. Jag har bedömt det såsom angeläget att en förändring sker fr.o.m. årsskiftet. Skall vi klara av det, krävs det att utredningsmannen levererar sitt förslag under mars månad för att vi skall kunna genomföra en remissbehandling och sedan en behandling i höst.

Jag är i dag inte beredd att uttala att jag tror att vi skall kunna förlänga utredningstiden. Jag tror inte att det är möjligt, om man inte är beredd att ändra också i andra änden, dvs. låta det nya systemet träda i kraft något år senare.

Anf. 125 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Herr talman! Efter vad jag har förstått är det meningen att det nya systemet skall träda i kraft den 1 januari 1994. Jag har sedan räknat baklänges. Med risk för att bli gnetig vidhåller jag att det måste finnas ett utrymme för att bedöma dessa viktiga och vitala delar i tandvårdssystemet. Går man in och reformerar i sådana här sociala försäkringssystem, skall man ta vara på det som fungerar väl i befintliga system. Jag är paniskt förskräckt inför gigantiska experimentella lösningar, där man välter omkull hela fungerande system som inte ens är utvärderade på försöksnivå. Jag tycker att man här kunde ha gått något försiktigare fram när det gäller de olika alternativen och framför allt ha haft en helhetssyn på problematiken.

Jag vidhåller min uppfattning att vi inte har fått detta beskrivet för oss på ett adekvat sätt, och det gör att åtminstone jag inte kan binda mig vid ett huvudalternativ, som sedan kan gå ut från departementet såsom ett huvudförslag.

Anf. 126 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Vi får väl se vad som händer och sker. Mitt intryck är att utredningsmannen gör ett mycket bra jobb och att han har ett gott stöd av de människor omkring honom som sysslar med dessa frågor, däribland de parlamentariker som är involverade. Min förhoppning är att det från utredningsmannen skall komma ett förslag som innebär ett mycket mer modernt och till dagens behov anpassat system, där man också tar hänsyn till våra gemensamma önskemål om att kostnaderna skall begränsas.

Det remissystem som vi har i detta land är ju till för att man skall kunna tillföra synpunkter och kunna stoppa idéer som är alltför vilda, om nu några sådana skulle dyka upp. Men jag är inte orolig för det.

Anf. 127 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet inte delar min oro. Men vi har haft väldigt kort tid på oss för att genomföra en sådan här stor förändring. Om jag rätt tolkar de incitament vi har fått kommer det nämligen att betyda att man skall föreslå ett helt nytt tandvårdssystem, som vi faktiskt inte har prövat tidigare. Mot den bakgrunden tycker jag att vi såsom parlamentariker kunde ha fått litet mer tid på oss för att se över dessa viktiga bitar som faktiskt ligger utanför utredningen.

Det kanske finns anledning att återkomma till detta. I det mesta är vi ju faktiskt överens om att vi behöver en modern tandvårdsförsäkring och att vi måste ha en kostnadskontroll. Jag är litet orolig för att utredningen vid det här laget har kantrat. Men vi har ju ytterligare litet tid på oss, så låt oss avvakta.

Jag hoppas att jag genom denna fråga har uppmärksammat statsrådet på att det finns uppenbara svårigheter att bedriva ett utredningsarbete på detta sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:62
16 februari 1993

Svar på frågor

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkanden 1992/93:UU8, UU9, UU12, UU17 och
UU18
Socialutskottets betänkande 1992/93:SoU18

23 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 18 februari

Anf. 128 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 18 februari kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c), statsrådet Alf Svensson (kds), finansminister Anne Wibble (fp) och näringsminister Per Westerberg (m).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

24 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Redogörelse
1992/93:RB1 Fullmäktiges i Riksbanken förvaltningsberättelse för år 1992

Motionerna
med anledning av prop. 1992/93:155 Höjd pensionsålder
1992/93:Sf23 av Berith Eriksson m.fl. (v)
1992/93:Sf24 av Lennart Brunander (c)

Skatteutskottets betänkande
1992/93:SkU19 Tillfälliga skattelättnader för egenföretagare m.m.

25 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 15 februari

1992/93:79 av *Hans Göran Franck* (s) till statsministern om Sydafrika:

Marken bereds nu för ett snabbt och fullständigt avskaffande av de svenska Sydafrikasanktionerna. Det förklarade statsministern, som enligt TT den 13 februari 1993 välkomnade "överenskommelsen" om maktindelning mellan befrielse rörelsen ANC och den sydafrikanska regeringen. Uttalandet var förhastat.

ANC-ordföranden Nelson Mandela har dementerat att en överenskomelse om maktdelning ingåtts av det slag som publicerats i massmedia och som statsministern kommenterat.

Våldet och rättsövergreppen är omfattande i Sydafrika. Den sydafrikanska regeringen, polis- och militärmyndigheterna bär ett ansvar för den rådande situationen. FN:s säkerhetsråd har också framfört stark kritik mot de Klerk-regeringen och uppmanat den att följa Goldstonekommissionens rekommendationer att bl.a. förbjuda bärandet av traditionella vapen och inhägna de unkarlshärbärgen varifrån en stor del av våldet utgår. Denna uppmaning har de Klerk-regeringen inte följt.

Besluten om sanktioner mot Sydafrika av FN:s säkerhetsråd och generalförsamling består alltså.

USA:s nye president Bill Clinton har intagit en skärpt amerikansk hållning i sanktionsfrågan.

Det är av stor betydelse att ANC och andra demokratiska krafter i Sydafrika får ett starkt internationellt stöd i den svåra och komplicerade processen att uppnå fred och demokrati, befriat från apartheid.

Med hänvisning till det anförda får jag ställa följande frågor till statsminister Carl Bildt.

1. Vilka åtgärder vill regeringen vidta för egen del och på det internationella planet för att främja den fredliga och demokratiska processen i Sydafrika?
2. Vilken hållning intar regeringen till de av FN beslutade sanktionerna?
3. På vilket sätt vill regeringen beakta Clintonadministrationens hållning i sanktionsfrågan?
4. Avser regeringen att föreslå ett fullständigt avskaffande av de svenska Sydafrikasanktionerna och i så fall när?

26 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 15 februari

1992/93:390 av *Lennart Fridén* (m) till kulturministern om budgetramarna och de nationella kulturinstitutionerna:

Alltmedan många av kulturinstitutionerna ute i landet slåss med små medel och stigande kostnader för att prestera föreställningar med god kvalitet – utan att få någon ökning av de statliga anslagen – så har under senare år ganska stora satsningar gjorts på de nationella institutionerna. Inte minst i beaktande av att många finner medelsfördelningen orättvis, är det viktigt att anslagna medel används förnuftigt och att man håller sig inom ramarna. Starkt oroande signaler har nått oss om ekonomin på Dramatiska teatern.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta så att de stora nationella institutionerna sköter sin ekonomi så att ramöverskridanden inte sker till förfång för resten av landets kulturliv?

Det finns ett antal skatteregler som har negativ inverkan på kultursektorn. Frågan om moms på biljetter vid kulturinstitutioner har när den berörts i kammaren för över ett år sedan angivits få sin lösning i samband med pågående mervärdesskatteutredning. Inget synes ännu ha hänt i det avseendet. Aktuella EG-direktiv ger oss också fria händer.

Ett annat problem är den kraftiga beskattningen av utländska artister. Effekterna har blivit de väntade – gästartisterna höjer sina gageanspråk för att kompensera sig för den höga skatten. Arrangörer över hela landet får därför tacka nej till gästframträdande av ekonomiska skäl.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att ändra nu gällande regler?

27 § Kammaren åtskildes kl. 16.46.

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

	Kenneth Lantz (kds)	
15 §	Svar på fråga 1992/93:371 om utbildning av tolkar	30
	Utbildningsminister Per Unckel (m)	
	Kenneth Lantz (kds)	
16 §	Svar på fråga 1992/93:382 om utbildning av yrkesofficerare till grundskolelärare	31
	Utbildningsminister Per Unckel (m)	
	Carl-Johan Wilson (fp)	
17 §	Svar på fråga 1992/93:364 om polisens planer om att förebygga brott och om offentlighetsprincipen	34
	Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
	Nils Nordh (s)	
18 §	Svar på fråga 1992/93:385 om bilförmån för taxiägare	36
	Statsrådet Bo Lundgren (m)	
	Per-Richard Molén (m)	
19 §	Svar på fråga 1992/93:386 om antagningen till gymnasie- och vuxenutbildningen	39
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Birger Andersson (c)	
20 §	Svar på fråga 1992/93:368 om riskkapital för småföretagen . . .	43
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Martin Nilsson (s)	
21 §	Svar på fråga 1992/93:330 om etableringsfrihet för tandläkare	46
	Statsrådet Bo Könberg (fp)	
	Liselotte Wågö (m)	
22 §	Förnyad bordläggning	50
23 §	Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 18 februari	50
	Andre vice talmannen	
24 §	Bordläggning	50
25 §	Anmälan om interpellation	
	1992/93:79 av Hans Göran Franck (s) om Sydafrika	50
26 §	Anmälan om frågor	
	1992/93:390 av Lennart Fridén (m) om budgetramarna och de nationella kulturinstitutionerna	51
	1992/93:391 av Lennart Fridén (m) om skattereglerna och kul- tursektorn	52

